

Rok 26. PRZEDPŁATA w POZNANIU Kwartalnie 1,20 m., z odnoszeniem do domu 1,4 m., mies. 40 f. REDAKCJA: ulica Dolna Wałowa nr. 1, I piętro. z odnoszeniem 50 f. „Wielkopolanin“ wychodzi codziennie.

Poznań, niedziela 26 stycznia 1908.
Telefon: Ekspedycji 1013. Redakcji 1142.

PRZEDPŁATA na POCZTACH: Kwartalnie 1,2 mk., z odnoszeniem do domu 1,62 mk. INSERATY: od wiersza drobn, 25 f. Rękopisów się nie zwraca. EKSPEDYCJA: ulica Posadowskiego nr. 39. **Nr. 21.**

Przedpłata na luty i marzec.

„Wielkopolanin“ kosztuje na wszystkich pocztach w Niemczech

80 fen.

W Poznaniu zapisywać można „Wielkopolanina“ w Ekspedycji, ul. Posadowskiego nr. 39 i w ajencjach za **80 fen.**

„Wielkopolanin“ zapisany jest w cenniku pocztowym w wykazie głównym (Zeitungs-Preisliste II-te Abtheilung **U** Poln. — W Austrji: Oester. Zeitungs-Preis-Verz. für 1908.

„Wielkopolanin“ dołącza dla swych abonentów bezpłatny dodatek świąteczny z rycinami pod tyt.: **„Ognisko domowe“** i prowadzi Obronę prawną dla swych przyjaciół bezpłatnie.

„Wielkopolanin“ ma obecnie największą z wszystkich pism polskich liczbę abonentów; umieszczane w nim ogłoszenia znajdują jak największe rozprzestrzenienie.

Abonenci „Wielkopolanina“ otrzymują **„Pasiekę“** za niższą opłatą.

Przeciw wywłaszczeniu

wydało w „Deut. Agrarzeitung“ grono niemieckich ziemian z Prus Zachodnich odezwę, podpisując ją imiennie. W tej odezwie piszą ci obywatele: Miejcie odwagę prawdy! — Odważcie się pomyśleć o wszystkich tej ustawy następstwach! Tylko jaki tuzin krzykaczów stoji za ustawą wywłaszczającą, ale mają oni przed wami siłę płuc i wolę przeprowadzenia swego. Tę siłę woli i wy mieć powinniście. —

Odezwa ta wydana w Chojnicach w r. b. podpisaną jest przez następnych obywateli: Właściciel dóbr rycerskich Beyrich-Zandorf, właściciel dóbr Brandt, Friedrichshof, właściciel dóbr Bussgahn-Grunowshöhe, właściciel dóbr rycerskich baron dr. Eckardstein, Krojanka, właśc. dóbr rycerskich Henke, Małe Pagłowo, właśc. dóbr ryc. Lück-Górsdorf, właśc. dóbr ryc. Reuschel, Osterwieck, właśc. dóbr ryc. Schoenbeck, Eichenfelde.

Podajemy nazwiska powyższych panów jako dowód, że jeszcze są i sprawiedliwi wśród niemców.

Wyznania pięknych dusz

— tak możnaby nazwać to, co p. Endell powiedział o stanowisku zajętem przez „Bud der Landwirthe“ wobec sprawy wywłaszczenia. — Ogólnie sądzono, że „Związek niemieckich rolników“ jest przeciwnym projektowi wywłaszczającemu; można to było nawet sądzić z tego, co p. major Endell ogłosił nie tak dawno temu w jednem z pism niemieckich. Na ostatniem zebraniu major Endell objaśnił, że właśnie członkowie niemieckiego związku ziemian przyczynili się do wywrócenia komisyjnych uchwał — a przywrócenia projektu rządowego. —

Niechaj z uwagą przeczytają wyznania ci, którzy liczyli na związek ziemian.

X. Wajda,

jak to już wczoraj donosiliśmy, wybrany w pszczyńsko-rybnickiem. Rezultat głosowania jest, jak dotąd stwierdzono następny: polak X. prob. Wajda 17 495 gł.; centrowiec X. prob, Bojdoł 4896 gł.; rządowiec książę na Raciborzu 7171 gł.; socjalista Danisz 324 głosów. Razem głosów 29 886.

Przy przeszłorocznych wyborach był następny rezultat; polak X. prob. Skowroński 20 038 gł.; centrowiec X. prob. Liss 3205 głosów; rządowiec Rzesnitzek 6992 gł.; socjalista Danisz 347 głosów. Razem głosów 30 594.

Udział w wyborach był na ogół słabszy. Centrowiec X. Bojdoł, którego osobiście znamy, cieszy się w tamtej okolicy znaczną popularnością. Jego kazania misyjne wygłaszane na odpustach w Pazowie i innych miejscach odpustowych zyskały mu wielkie uznanie, oprócz tego zajmuje się X. Bojdoł gorliwie w swej parafji robotnikami. To pewno przyczyniło się, że wielu naszych oddało mu głos.

Lew Tołstoj o wywłaszczeniu.

Cieszący się sławą wszechświatową poeta i myśliciel rosyjski Lew Tołstoj nadesłał Sienkiewiczowi następującą odpowiedź:

Drogi Henryku Sienkiewiczu!

Dziwny ten sposób odezwania się do Pana wywołany jest życzeniem uniknięcia aż do nieprzyjaźni zimnego „Szanowny Panie“ i równie oddalającego „Monsieur“ (po francnsku tyle co Panie! Redak.) a także chęcią, abym w liście względem Pana stanął odrazu w bliskim i przyjaznym stosunku, jaki dla niego odczuwam od czasu, gdy przeczytałem „Rodzinę Połanieckich“, „Bez Dogmatu“ i inne utwory, za które wdzięczny Panu byłem. Ten sam powód skłonił mnie do pisania w swoim języku, w którym łatwiej mi jest jasno i dokładnie wypowiedzieć się.

Sprawa o której Pan pisze, jest mi znana, ale nie wzbudziła we mnie ani zdziwienia, ani nawet oburzenia, a przeciwnie potwierdziła tę dla mnie nieulegającą wątpliwości prawdę — chociaż czasami wydaje się ona paradoksalną dla ludzi, podlegających hypnozie państwowości, — że istnienie opierających się na przemocy rządów, — już się przeżyło, i że w naszych czasach . . . . . ., a nawet wpływowymi członkami izb mogą być jedynie ludzie, stojący na najniższym szczeblu rozwoju moralnego. Ludzie ci przecież tylko dla tego znajdują się na tych stanowiskach że są moralnie . , . . . Ludzie zajęci tem, aby zagrażać, pod pozorem podatków, całości majątku pracującego ludu, aby robić przygotowania do . . . . . ., ..., czy karać śmiercią innych, aby nie przestawać okłamywać siebie i innych, ludzie ci takimi być muszą.

W świecie pogańskim mógł istnieć władca cnotliwy, Marek Aureljusz, ale w naszym chrześcjańskim świecie, nawet rządzący ubiegłych wieków, wszyscy francuscy Ludwikowie i Napoleoni, wszystkie nasze Katarzyny i Mikołajowie i wszystkie Fryderyki i Elżbiety niemieccy i angielscy, mimo starania pochlebców, nie mogą w naszych czasach wzbudzać nic innego, jak tylko . . . . . Obecnie . . . . . już do tego stopnia stoją poniżej wymagań moralnych większości, że nie można nawet na nich się oburzać. Są oni wstrętni i politowania godni. Złorzeczyć im, a raczej nie złorzeczyć, a walczyć należy z temi pozbawionymi wyższego poczucia godności ludzkiej istotami, a także z temi strasznemi przeżytemi już urządzeniami opartych na przemocy rządów, które są głównem źródłem cierpień ludzkich. — Walczyć należy nie z ludźmi, a z tem przesądem rzekomej konieczności przemocy rządowej, która tak bardzo nie licuje z dzisiejszym moralnym poczuciem świata chrześciańskiego i więcej niźli wszystko inne, przeszkadza ludzkości nowych czasów do zrobienia tego kroku, do którego dawno już dorosła. Walczyć zaś z tem złem, można tylko jednym, najbardziej prostym naturalnym sposobem, a jednocześnie najbardziej potężnym, niestety dotychczas nie stosowanym a polegającym na tem, aby żyć nie odczuwając potrzeby przemocy rządowej i nie przyjmując w nim zgoła udziału.

Co zaś się tyczy szczegółów sprawy, o której Pan pisze, o przygotowanym projekcie . . . . . polskich właścicieli ziemskich, to i tutaj bardziej mi żal tych, którzy będą . . . . . Ostatni mają wzniosłe zadanie i na innej ziemi, w innych warunkach pozostaną tem czem byli, żal mi natomiast . . . . . ., żal mi tych, którzy należą do narodu i do państwa . . . . . i są z nimi solidarni. Sądzę, że teraz dla każdego człowieka, mającego poczucie pod względem moralnym, nie może być wątpliwości w wyborze: być prusakiem solidaryzującym się ze swoim rządem, czy też być polakiem, wypędzonym z gniazda rodzinnego.

Oto moje zdanie o tem, co gotuje się w Poznańskiem, a jeżeli nie zdanie — to myśli, jakie wywołało ono we mnie.

Wybacz, Panie, jeśli pismo nie odpowiada temu, czego odemnie żądałeś. Możesz z nim zrobić, co ci się podoba, w każdym razie rad jestem, że zawiązałem z Panem stosunki.

Miłujący Pana po piórze.

Oprócz tego nadesłali odpowiedzi:

George Meredith, jeden z najpopularniejszych autorów angielskich.

Edward von Beneden, profesor z uniwersytetu w Leodjum.

Charles Richet, profesor na wydziale medycznym w Paryżu i znany fizjolog.

Poseł Władysław Seyda w odpowiedzi potwarcom naszego narodu.

(Druga jego mowa wygłoszona przy obradach nad interpelacją Koła Polskiego w parlamencie niemieckim w sprawie pruskiego projektu wywłaszczenia polaków.

M. P. Poprosiłem o głos przedewszystkiem, aby odpowiedzieć na wywody posłów dr. Böhmego i Görckiego. Wyznać przecież muszę, iż po znakomitych wyjaśnieniach poprzedniego mówcy wolnomyślnego Potthofa, obawiam się, bym wrażenia słów tego pana nie osłabił. Mimo to poczuwam się do obowiązku zwrócenia się w krótkich słowach przeciw twierdzeniom obu tych panów. — Przedewszystkiem konstatuję, że przez obrady, które się tu wczoraj i dzisiaj rozwinęły, w pełnej mierze udowodniono, że większość narodu niemieckiego nie stoi po stronie kanclerza Rzeszy, (Wielka prawda! po lewicy — oho! po prawicy) że nie pochwala prawa wywłaszczenia. (Żywe potakiwanie po lewicy.)

Niewątpliwa większość przedstawicieli narodu niemieckiego w tej wysokiej izbie wypowiedziała, że potępia w ogóle całą antypolską politykę pruskiego rządu. (Wielka prawda! wielka prawda! po lewicy.)

Sądzimy, że jest rzeczą wysokiej wartości, nietylko w naszym interesie, lecz i w interesie całego niemieckiego narodu. że się to wczoraj i dzisiaj tak jasno zadokumentowało (Brawo! u polaków-) Gdyż wyobraźcie sobie tylko panowie, jakiego ten projekt wywłaszczenia doznał ocenienia. Nastąpiło jednomyślne potępienie tego przedłożenia i wypowiedziano obawę, żeby prawa tego nie zaliczano na karb całego narodu niemieckiego. Wykazało się teraz, iż naród niemiecki nie ponosi odpowiedzialności za to prawo, — że jedynie rząd pruski i sejm pruski ponosić ją musi. (Wielka prawda! u polaków.)

M. P. Charakterystycznem jest, że podczas dwudniowych obrad z wyjątkiem naszej frakcji, każda partja raz tylko przez swego przedstawiciela głos zabierała; tylko partja narodowo-liberalna czuła się spowodowaną do wysłania dwóch mówców. (Głos z ław narodowo-liberalnych).

Widocznie są panowie z frakcji narodowo-liberalnej tego zdania, że wywody pierwszego ich mówcy (Siega) nie wypadły po temu, aby uzasadnić dostatecznie stanowisko, zajęte przez nich w tej sprawie. (Objawy wesołości.)

Kiedy zatem drugi mówca frakcji narodowo-liberalnej (Görcke) z wielką pliką papierów zjawił się na mównicy i z miną tajemniczą oświadczył, że przedłoży dowody, iż prawo wywłaszczenia jest nieodzowną koniecznością dla narodu niemieckiego, każdy wytężył słuch, a i my byliśmy ciekawi, co pan ten zaprodukuje jako uzasadnienie prawa. Sądzę wszelako, że panowie przyznają mi racją, iż sprawdziło się znowu starożytne przysłowie: parturiunt montes — nascitur ridiculus mus. (Pękły gózy i narodziła się mysz.) (Objawy wesołości — wielka prawda u polaków).

Nawet gdyby wszystko, co pan dr. Görcke celem uzasadnienia prawa wywłaszczenia powiedział, było prawdą, bo przenigdy nie można tem uzasadnić tego rodzaju polityki. (Wielka prawda! u polaków i w centrum.)

Nie chcę nadużywać cierpliwości panów przez zapuszczenia się w szczegóły, poruszone przez pana Görckiego, zastrzegam sobie odparcie przy danej sposobności opowiedzianych faktów szczegółowo. Na kilka tylko szczegółów dzisiaj już odpowiem.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Na czasie.

Donoszą nam z Książa, że na kursującej po mieście liście uczestników w obiedzie cesarskim, który się ma odbyć w przyszły poniedziałek, figuruje także kilkunastu polaków. Pomiędzy innymi wemą udział mistrz rzeźnicki p. Franciszek Dykier, wybrany niedawno głosami polsko - żydowsko - niemieckiemi radnym miasta przeciwko legalnemu kandydatowi polskiemu, wielki przyjaciel hakatystów; pan Kaźmirz Rydlewski, adwokat ludowy, komisarz „Straży“ na obwód Książ — miasto; pan Franciszek Łukowski, dawniejszy szewc, a teraz właściciel bazaru ludowego, który odwołuje się ciągle na hasło „Swój do swego“ i na ludzie polskim się dorabia i bogaci.

Podobno i ksiądz proboszcz z pobliskich Włościejewek na obiedzie będzie zasiadał obok p. pastora, który jest przewodniczącym miejscowej grupy hakatystycznej.

A wieczorem podobno będzie ogólna iluminacja.

To wszystko ma się stać w Książu, w którym 28 kwietnia 1848 r. krew polska się lała i który przez prusaków zbombardowany i spalony został. — Czy obywatele miasta Książa nie słyszeli o tem, że w dniu 16 b. m. w sejmie pruskim przeszło wywłaszczenie, na mocy którego każdy polak będzie mógł być każdej chwili wyrzucony z siedziby swojej? Czy w takim czasie można się bawić swobodnie razem z hakatystami i spełniać z nimi kielichy i palić świeczki? Idźmy na groby i do kościołów modlić się i płakać!

Korespondencja.

Swarzędz, d, 22. 1. 08.

Kochanemu Wielkopolaninowi donoszę, że w miasteczku naszem jednego żyda mniej. Kupiec pan Lesser, zrobiwszy majątek na handlu z gospodarzami i chłopami polskimi, sprzedał swoje posiadłości i wynosi się do Berlina. Dwudziestotrzymorgowe gosp. tuż przy mieście kupiła niemiecka Spółka handlowa, mająca na celu tworzenie osad dla robotników niemieckich. Jednę kamienicę nabył niemiec, drugą wspaniałą przy rynku rodak nasz pan Brodowski. Ponieważ pan L. był kupcem zbożowym, więc otwiera się dla polaka stanowisko. Kupca takiego, polaka, nie ma; również i „Rolnika“. Byłoby więc dobrze, gdyby rodak-zawodowiec (fachowiec) miejsce to zajął, nim obcy go ubiegnie. Umyślnie dodałem „zawodowiec“, gdyż tylko tacy ludzie mogą skutecznie spółzawodniczyć z obcoplemieńcami. Zdarza się u nas polaków bardzo często, że rzucamy się na przedsiębiorstwa, nie mając dostatecznych zdolności, kapitałów, a przedewszystkiem wiadomości zawodowych i praktyki i nie znając wcale książkowości. A to są jednak tak ważne czynniki, że prawie jedynie rozstrzygają o powodzeniu. Więc baczność, rodacy, przy otwieraniu składów.

Wdzięczny czytelnik.

Wiadomości polityczne.

Niemcy. Berlin, 24 stycznia. (Z parlamentu.) Obradowano nad brukselskim układem, dotyczącym cukru. W sprawie tej zabrał też głos nasz poseł pan Leon **Grabski.** Ustawę odesłano komisji złożonej z 26 członków.

— Berlin, 24 stycznia. (Z sejmu.) Toczyły się w dalszym ciągu obrady nad etatem ministerstwa rolnictwa.

— Posiedzenie Koła Polskiego w parlamencie odbędzie się d. 30 stycznia o godzinie 8 wieczorem.

— W parlamencie niemieckim rozegrała się w czasie rozpraw nad iterpalacją, odnoszącą się do wystąpienia policji przy demonstracjach ulicznych w Berlinie na rzecz powszechnego prawa wyborczego następna scena. Gdy konserwatysta Kreth powiedział do socjalistów jeżeli według wzorów włoskich zamierzacie za puklerz swój użyć kobiet i dzieci — socjaliści podnieśli głośne protesty i krzyczano: Posądzenie to jest nędzną podłością, tchórzliwy oszczerco, oszczerstwa w rodzaju Kretha, pupilek policji gorszym jest niż szpicel, nędzny tchórzu! Wrzawa trwała kilka minut i wicemarszałek Kreth napróżno starał się przywrócić porządek. Gdy się uspokoiło, Kreth powiedział: Krytyka mej osoby ze strony partyjnych budykierów jest mi obojętną. — Precz z trybuny! krzyczą socjaliści. — Kreth mówił dalej: Jeżeli pan Stadthagen mię posądza, że się boję, proponuję mu spotkanie, do którego policji nie przywołam. — Precz z trybuny, wołają znów socjaliści. — Trzeba przyznać, że parlament niemiecki rzadko kiedy jest tak ożywiony.

Z zaboru rosyjskiego. Pisma warszawskie ogłoszają podpisany przez cały szereg najwybitniejszych przedstawicieli społeczeństwa polskiego w zaborze rosyjskim protest przeciwko napaściom na mecenasa Osuchowskiego, zawartym w znanym liście otwartym byłego sekretarza Polskiej Macierzy Szkolnej. Prostest brzmi jak następuje: „Szacunek dla rzetelnej zasługi publicznej należy do pierwszych i najnieodzowniejszych obowiązków społecznych. Społeczeństwo mające poszanowanie dla siebie, winno we własnym interesie moralnym szanować zasłużonych pracowników kraju. Gdzie poczucie tego obowiązku zatraca się lub słabnie, tam się nie może odbywać szczęśliwy dobór dzielnych sił obywatelskich do służby publicznej. Nigdy dobór taki nie był większej wagi dla społeczeństwa naszego, jak wciężkiej chwili, jaką przeżywamy obecnie. I właśnie w podobnej chwili mnożą się objawy, świadczące o zupełnem zapoznaniu tej prostej prawdy. Do smutniejszych tego rodzaju objawów zaliczyć należy napaści, skierowane przeciw jednemu z najzasłużeńszych w kraju ludzi, niezmordowanemu obrońcy polskości i ziemi polskiej w Poznańskiem i na Śląsku; niestrudzonemu twórcy i opiekunowi licznych inicjatyw i prac, wreszcie głównemu pracownikowi i prezesowi polskiej Macierzy Szkolnej, mecenasowi Antoniemu Osuchowskiemu. Najświeższym i oburzającym, bo zwróconym do szerokiej publiczności, wyrazem tych napaści jest „List otwarty“ rozsyłany i ogłoszony a podpisany pod datą z Wiednia w dniu 10 stycznia 1908 roku przez byłego sekretarza Macierzy, inżyniera Karola Staweckiego. W liście tym przytoczono przeciw mecenasowi Osuchowskiemu, naruszające cześć obywatelską oskarżenia i wniesiono insynuacje tem boleśniejsze, że w niedomówionych a zatrutych zawarte zarzutach. Wobec krzywdy takiej i szerzenia przed ogólnem zgromadzeniem opinii, uwłaszczającej człowiekowi tych zasług i tej obywatelskiej prawości, niżej podpisani, bez względu na różnice ogólnych swych poglądów poczuwają się w sumieniu do obowiązku odparcia z oburzeniem skierowanych przeciw czcigodnemu prezesowi Macierzy podobnych napaści wogóle, a listu, o którym mowa, w szczególności, a to zarówno dla oddania szacunku zasłudze, jak i zadosyćuczynienia uczuciu sprawiedliwości.“

Rosja. Z Petersburga donoszą: Komisja oświaty ludowej w izbie państwowej przyjęła projekt ministerjalny o wprowadzeniu języka polskiego i lekcji praktycznych artymetyki w języku polskim w bialskiem i chełmskiem seminarjach nauczycielskich, oraz o ustanowieniu posad etatowych nauczycieli języka polskiego w seminarjach w Andrzejewie, Solcu, Siennicy Łączycy i Wymyślinie, oraz o ustanowieniu takiejże posady etatowej języka litewskiego w seminarjum nauczycielskiem w Wejwerach.

Serbja. Białogród, 24 stycznia. Donoszą tu z Kragujewacu, że doszło tam do krwawej walki pomiędzy zwolennikami a przeciwnikami rządu. Liczba zabitych i rannych ma być znaczna.

Włochy. W Kalabrji było znowu silniejsze trzęsienie ziemi.

Karty gratulacyjne.

W tym roku przystępujemy do jedenastego z rzędu sprawozdania z naszej działalności. Z każdym rokiem dochody nasze się zwiększają, co jest najlepszym dowodem, że telegramy znajdują sympatję w społeczeństwie, że nie są ciężarem, ale przeciwnie tańsze i milsze od zwykłych depesz.

Ponieważ w wielu miasteczkach prowincjalnych naśladują nasz pomysł i sprzedają telegramy podobne do naszych, z których jednak dochody nie płyną na cele nasze, przeto zwracamy się do całego społeczeństwa z gorącą prośbą, ażeby popierało nasze telegramy, z których cały czysty dochód rozdzielamy na nasze instytucje, o czem się wszyscy ze sprawozdania przekonać mogą. — Nasze telegramy są ozdobione winietami: z Kościuszką, z Dąbrowskim, z szarotką, z Mickiewiczem, z ratuszem poznańskim i herbami naszemi — kondolencyjne z czarną winietą. Na żądanie wysyłamy każdą ilość odwrotną pocztą, Prosimy, niechaj społeczeństwo nasze tak chętne i gotowe do każdej pracy, przynoszącej pomoc naszym instytucjom, złączy się z nami w naszych usiłowaniach i przyczyni się do tego, ażebyśmy w przyszłości kilka tysięcy marek rocznie mogli rozdać na nasze potrzeby, za co im całem sercem wdzięczni będziemy.

Marja Halina Łebińska, Dolna Wałowa 1, I p.
Teodora Kusztelanowa, Ogrodowa 12, I p.
Walery Łebiński. Czesław Kusztelan.

Dochód z telegramów w r. 1907.

Pozostało w kasie	10.75	mk.
w styczniu	329,43	„
w lutym	331,85	„
w marcu	98,55	„
w kwietniu	228,03	„
w maju	154,30	„
w czerwcu	359,08	„
w lipcu	97,55	„
w sierpniu	210,76	„
w wrześniu	447,98	„
w październiku	356,72	„
w listopadzie	45,—	„
w grudniu	132,25	„
razem	2802,25	mk,
było rozchodu	2801,75	„
pozostaje	0,50	mk.

Rozchód.

Na cele dobroczynne	2039,—	mk.
Rose	750,—	„
Porto	12,75	„
razem	2801,75	mk.

Rozdaliśmy w tym roku na:

Kolonje wakacyjne	50,—	mk.
Gwiazdkę dla biednych dzieci	50,—	„
Stację sanitarną	100,—	„
Towarzystwo hygieniczne	100,—	„
Czytelnie ludowe	50,—	„
Żłóbek poznański	50,—	„
Żłóbek jeżycki	50,—	„
Ochronkę na Łazarzu	50,—	„
Ochronkę na Wildzie	50,—	„
Towarzystwo muzyczne	50,—	„
Uniwersytety ludowe	30,—	„
Szpitalik św. Józefa	50,—	„
Na książki dla wychodźców	200,—	„
Biedną sierotę	20,—	„
Zakład św. Kaźmierza	50,—	„
Zakład pod Opatrznością	30,—	„
Kuchnię dla ubogich	24,—	„
Elementarze dla dzieci	150,—	„
Kształcącego się górnoślązaka	50,—	„
Schronienie dla nauczycielek	100,—	„
Czytelnię w Bydgoszczy	50,—	„
Riedne rodziny	60,—	„
Ochronkę w Pleszewie	75,—	„
Pomoc naukową dla dziew.	150,—	„
Na cel dobroczynny w Piłce	50,—	„
Związek dobroczynny	70,—	„

89

Wielki los.

Przekład z francuskiego.

(Ciąg dalszy.)

Adrjan powstał, zastanowił się, gdzie się znajduje i krokiem wolnym, chwiejnym, jakby był pijanym, pociągnął na ulicę Malher.

Znalazłszy się w swojem mieszkaniu, nie kładł się wcale i spędził resztę nocy opłakując swoje zdruzgotane zamiary, swoje rozwiane sny złote, swoją miłość straconą.

Protokół pierwszy sporządzony przez komisarza policji, przesłanym został do właściwego sędziego śledczego. Sędzia ów zawezwał naczelnika policji i rzekł doń:

— Racz pan być przygotowanym, towarzyszyć mi na ulicę świętego Pawła, dla dopełnienia rewizji, której dopełnimy, zanim zabiorę się do zbadania oskarżonej.

Klara — o czem chyba wspominać nie potrzebujemy — nie zmrużyła oczu ani nawet na jednę chwilę.

Jedna myśl okrutna dręczyła ustawicznie nieszczęśliwe dziecko i nie dawała jej spokoju...

Oskarżono ją... Jak się potrafi obronić? Jak potrafi przekonać o niewinności swojej?

Jej rozpacz i jej łzy — wystarczały dla niej, ale nie wystarczały dla sądu. Rozumiała dobrze, że sędziów swych tem nie przekona.

XXV.

O godzinie dziesiątej z rana, podano nieszczęśliwej Klarze trochę pożywienia, którego naturalnie ani się nawet nie dotknęła.

Około wpół do pierwszej wezwano ją do badania.

Wychodząc z celi, była tak osłabioną, że się na nogach ledwie utrzymać zdołała. Drżała na całem ciele i w takim stanie znalazła się w gabinecie sędziego.

Sędzia ów był człowiekiem młodym jeszcze, twarz miał sympatyczną i inteligentną. Łagodny uśmiech, błąkający się po wargach, nadawał mu wyraz jakiejś dobroduszności naiwnej, którą sędziowie kryminalni tak sobie często przyswajają. Wpatrzył się w Klarę uważnie — a biedne dziewczątko poczuło całą niemoc swoją pod tem spojrzeniem.

— Siadaj panienko — rzekł.

Sierota padła na krzesło stojące naprzeciw biurka.

Sędzia zaczął się wypytywać:

— Nazwisko panny?

— Klara Gervais.

— Wiek?

— Szesnaście lat, dopiero com skończyła.

— Miejsce urodzenia?

— Nie jest mi znanem.

— Jakto?

— Jestem dzieckiem znalezionem. Przygarnęła mnie pewna zacna kobieta, która nadała mi swoje nazwisko Gervais i imię Klara.

— Czy ta pani Gervais nie żyje?

— Nie żyje, proszę pana.

— Gdzie panna mieszkasz?

— Ulica św. Pawła nr. 27, w mieszkaniu, jakie zajmowałam z moją matką przybraną.

— Od jak dawna pozostawałaś pani w magazynie pani Thouret przy ulicy Caumartin?

— Od ośmiu dni dopiero.

— Pani Thouret oskarżyła pannę o kradzież koronek.

— Pani Thouret jest w błędzie — oskarżyła mnie najniesłuszniej.

— Gołosłowne takie oświadczenie nie wystarczy. Potrzeba dowieść go koniecznie. A to będzie bodaj bardzo trudne. Protokół pierwiastkowy, sporządzony przez komisarza policji, potępia cię stanowczo. We własnym twoim interesie — w tym celu, aby ci zaskarbić pobłażliwość sądu, radzę szczerze, mów ze mną otwarcie i powiedz, coś zrobiła z koronkami?

— O, panie — odpowiedziała, szlochając Klara — nie mogę przyznawać się do zbrodni, której nie popełniłam.

— Więc objaśnijże mię przynajmniej, co się stać mogło z niemi?

— Nie potrafię tego wyjaśnić, proszę paną. Wydostawałam koronki z pudełka, bo je klijentce jakiejś pokazać potrzebowałam.

— Tak — przerwał sędzia śledczy ze swym wiekuistym uśmiechem — jakiejś damie zawoalowanej, jakiejś klijentce przygodnej, która nabyła dwa kapelusze bez przymierzania, za dwieście pięćdziesiąt franków. Powiesz mi panienka zapewne, że to ta nieznajoma dama najprędzej dopuściła się złodziejstwa — uprzedzam więc z góry, iż ten sposób obrony, żadnej pani korzyści nie przyniesie.

— Nie panie, nie myślałam oskarżać kogokolwiek. Jakiem prawem mogłam odważyć się na to, ja, którą oskarżono? Bałabym się, abym się nie pomyliła, tak, jak się względem mnie pomylono.

— Kto jest ten młody człowiek, z którym panna rozmawiałaś na progu magazynu, po wyjściu tej tajemniczej klijentki?

Klara przygotowaną była na to zapytanie i zupełnie zdecydowaną niepowiedzieć prawdy, aby nienarazić Adryjana. Niewinna, a posądzono ją przecie. Dla czegóż nie mianoby i jego oskarżyć o wspólnictwo?

Nic niewinna, a usprawiedliwić się niepotrafi. Jakżeby on oczyścić się zdołał?

— Nie rozmawiałam z nikim, proszę pana — odpowiedziała zmieszana.

— Byli tacy, co widzieli.

— Zdawało im się chyba.

— Kłamiesz panna, nie ma najmniejszej wątpliwości, żeś temu młodemu mężczyźnie wręczyła koronki skradzione.

— Nic a nic nie ukradłam.

— Gdzieś się udała po wyjściu z magazynu?

— Do domu.

— Coś robiła?

— Pracowałam.

— Pójdę dopełnić rewizji w twojem mieszkaniu, możeś tam przechowała zagrabione przedmioty. Panna udasz się zemną.

Klara powstała zmieszana do najwyższego stopnia.

— Chcesz mnie pan prowadzić z sobą na ulicę św. Pawła — zawołała.

— Tak jest, moja panno. Widzę, że ci się to bardzo niepodoba. Przypuszczasz, że potrafię tam odnaleźć to, o co mi chodzi.

— Nie, nie, mój panie, nie o to nie wcale idzie.

— A więc o cóż?

[Ciąg dalszy nastąpi.]

Dla biednego studenta	20,—	„
Dla N. N.	20,—	„
Czytelnię kobiet w Poznaniu	50,—	„
Szkólne dla W. N,	140,—	„
Tow. św. Winc. (kółko panien)	50,—	„
Rose za nowy nakł. telegr.	750,—	„
Porto	12,75	„
razem	2801,75	mk.

Wiadomości z blizka i z daleka.

Poznań, dnia 25 stycznia 1908.

Uczmy dzieci czytać i pisać po polsku!

* **Wielkopolskie karty z pelikanem** sztuka 10 fen. są do nabycia wszędzie tam, gdzie się sprzedaje telegramy gratulacyjne.

* **Dla naszych czytelników** przygotowaliśmy miłą niespodziankę. Pragnąc, aby nasi czytelnicy otrzymali za pośrednictwem pisma naszego prawdziwie wartościowe dzieło, ofiarujemy wszystkim naszym abonentom znakomitej naszej autorki Marji Konopnickiej **Wybór pism.** Pisma Marji Konopnickiej zawierają najpiękniejsze prace naszej autorki i są wydane nader ozdobnie z rysunkami niezapomnianego mistrza słowa i pędzla Wyspiańskiego, w przepysznej kolorowej okładce i zawierają stron **336.** — Oprócz pieśni i piosnek, obrazków i t. d. mieszczą się w zbiorze tym powieści: „W dolinie Skawy“, „Dym“, „Miłosierdzie gminy“, W Winnierskim forcie“, „Niemczaki“, „Głupi Franek“. — Za nadesłaniem **tylko** 50 fen. przesyłamy wszystkie te powieści i poezje pod opaską franco. Upraszamy o jaknajspieszniejsze zgłoszenia, gdyż niewątpliwie pisma Marji Konopnickiej za tę bajecznie niską cenę będą wkrótce wyczerpane. Adresować: Fr. Chocieszyński Poznań-Posen. Przesyłka odwrotna.

* **Wykłady Ludowe imienia Adama Mickiewicza.** W niedzielę dnia 26 bm. wykładać będą na starej sali bazarowej: 1) p. Lucjan Osten: „Nasi wodzowie, Ignacy Prądzyński.“ 2) Pan dr. Gantkowski: O „Weselu“ Wyspiańskiego. — Początek o godzinie 5. — Wstęp bezpłatny. Ze względu na znaczne koszta uprasza się o datki dobrowolne.

Wydział.

* **Wdowa** po śp. Franciszku Łukaszewskim, który przed kilkunasty dniami zginął tragiczną śmiercią pod kołami koleji elektrycznej, została z ośmiorgiem drobnych dzieci bez utrzymania. Starania o rentę są wprawdzie w biegu, tymczasem jednak rodzina ta cierpi wielki niedostatek, dla tego upraszamy ofiarną publiczność naszą o łaskawe, choćby najmniejsze datki za pośrednictwem redakcji.

* **Rodak,** leśnik, przebywający na obczyźnie, pragnący powrócić w rodzinne strony dla wychowania dzieci, poszukuje odpowiedniego zajęcia. Bliższych wiadomości udzieli redakcja „Wielkopolanina,“ Poznań, Dolna Wałowa nr. 1.

* **Biuro „Straży“** i Biuro informacyjne Polskiego Centralnego Komitetu wyborczego przy Piekarach nr. 13, II ptr. jest otwarte codziennie rano od 10—1, po południu od 4—6, w niedzielę i święta od 12—1. Wskazówek w sprawach ekonomicznych i finansowych udziela Biuro „Straży“ co wtorek i piątek po południu od godziny 2 do 3-ciej. — Adres: Dr. Tadeusz Jaworski, Poznań — Posen. Telefon 1640, tylko w godzinach od 10—1 i 4—6. — Prosimy o nadsyłanie wiarogodnego materjału jako to: zakazów, rozkazów i rozporządzeń policyjnych i administracyjnych, nadużyć komisarzów, landratów i urzędników stanu, akt sądowych i wyroków itp. — dla użytku posłów naszych.

* **„Wywłaszczenie w liczbach“,** artykuł wyjęty przez nas z „Kurj. Warsz.“ rozburzył żółć sławetnemu „Pos. Tagebl.“ W artykule tym obliczono w przybliżeniu, ilu polaków utraci dach nad głową przez wywłaszczenie. „Pos. Tageblatt“ pisze, że podaliśmy te liczby na to, aby podburzać niższe warstwy ludności. Posądzenie całkiem zbyteczne. Już sama wieść o wywłaszczaniu spokojnych obywateli państwowych, wypełniających swe obowiązki względem państwa wywołuje najwyższe rozgoryczenie i oburzenie. — My nie podburzać, lecz przeciwnie uspokajać będziemy zmuszeni.

* **Uroczystość Grottgerowska.** Dowiadujemy się, że dnia 31 stycznia urządza w teatrze polskim „Wydział Opiekuńczy Pań Stacji Sanitarnej Stelli“ wieczór na rzecz tej stacji ku uczczeniu znakomitego naszego Grottgera. Na programie uroczystości jest odczyt, który wygłosi pan Walery, Łebiński i 6 żywych obrazów, wyjętych z kilku cyklów Grottgera. — Obrazom towarzyszyć będzie nastrojowa muzyka na fortepianie, usłyszymy również piękną deklamacją, — Tyle dla ducha, ale i o wzmocnieniu ciała pomyślały nasze panie, urządzą bowiem w foyer teatru bufet, z którego korzystać będą mogli przybyli widzowie. Na piękną uroczystość radzimy już dziś zamawiać bilety przy kasie teatralnej.

* **Bank rzeszy** zniżył dzisiaj dyskont od weksli na 6 procent, od lombardów na 7 procent.

* **Paniom nauczycielkom,** przybywającym do Poznania, zwracamy uwagę, że „Schronienie dla nauczycielek“ otworzyło przy ulicy Wodnej nr. 15, II pt. pokój, w którym za skromnem wynagrodzeniem mogą zamieszkać przez czas swego pobytu w Poznaniu.

* **Z teatru.** Dziś w sobotę dnia 25 nowość: Tragiczna komedja J. Grabowskiego pod tytuł.: „Franek Cygan.“ Ceny zwyczajne. — W niedzielę po południu o godz. 3: „Wojna domowa. Ceny do połowy zniżone. — Tego dnia wieczorem: „Franek Cygan.“ Ceny zwyczajne.

* **Wiec** w sprawie wyłączenia dawniejszych przedmieść św. Łazarza i Górczyna z parafji św. Marcina odbędzie się w niedzielę dnia 26 bm. o godz. 11 minut 45 na sali sali p. J. Waltra przy ul. Głogowskiej nr. 80. O jak najliczniejszy udział uprasza

Komitet.

* **Pan Jan Gintrowicz,** syn Kaźmirza G. z Cielczy, poznańczyk, nabył w tych dniach drogą kupna drogerją p. W. Lucknera w Chrapkowicach, na Górnym Śląsku.

* **Stęszewo.** Dnia 23 stycznia rb. obchodzili państwo Józef i Agnieszka Morawscy w Stęszewie uroczystość srebrnego wesela.)—(W niedzielę dnia 2 latego rb. urządza „Cech Pospolity w Stęszewie“ dla członków i rodzin tychże wieczorek z tańcami. Moim zdaniem cechy powinny mieć inne zdanie, jak urządzanie majówek, zabaw i tańcy. Wstrzymuję się od dalszych uwag cisnących się pod pióro.

* **Witkowo.** Niedawno donosiliśmy o zbójeckim napadzie na szosie witkowskiej na wymiernika Wiśniewskiego z Mąkownicy. — Teraz znowu donoszą o podobnej napaści na gospodarza Gowarkiewicza z Jakubowa. G. bronił się dzielnie i przy tem został przez rabusiów mocno okaleczony, rabusie zabrali mu znaczniejszą sumę pieniędzy.

* **Nekla.** Wielkie niebezpieczeństwo powstało stąd, że rozbiegały się konie zaprzężone do woza z drzewem. Powózka była z dominjum Ulejno. Konie z wozem pędziły jak szalone ulicą Kolejową — a przechodnie ledwo zdołali uskoczyć na stronę. Wreszcie spadło koło u wozu, więc konie stanęły.

* **Działdowo.** Niemieckie pisma donoszą z wielką radością, że w Kaskowie ostatni polak p. Szelejewski sprzedał swe gospodarstwo 210 mórg obszaru, kupcowi Enochowi z Narzynia. — Kurczyciel ojczyczyzny! Niepoprawni: Ileż to zaklęć i klątw rzucano, wszystko napróżno!

* **Lubonia.** Przy stawie, na którym na lodzie biegały dziedzi, rudowano topól. Drzewo, padając, tak nieszczęśliwie uderzyło gałęzią jedno z bawiących się dziewcząt w głowę, że na miejscu wyzionęło ducha, — dziewczę liczyło 14 lat. Wielki smutek dla rodziców.

* **Inowrocław.** Nie 340, lecz 240 procent podatków komunalnych mają płacić obywatele inowrocławscy w roku 1908. Choć niższe, ale jeszcze „wysoce solone“ są podatki stosownie do nowoczesnej nazwy „Hohensalza.“

* **Z Gembic** pod Czarnkowem donoszą nam, że wiadomość obiegająca pisma niemieckie, a przejęta także przez nas o rzekomem przychwyceniu rządzcy i leśnika z Gembic na kłusownictwie jest mylną. — Myśmy już raz zaznaczyli, że zachodzić tu musi omyłka, bo pisma niemieckie donosiły w Gembicach pod Żninem, a tam wsi z nazwą Gembice wcale nie ma. Panów, którym wyrządziliśmy mimowolną krzywdę przepraszamy.

* **Margonin,** dnia 22. 1. 08. Rzadko słychać coś o naszem miasteczku i zdaję się że nic nie mogłoby człowieka zaniepokoić. Przytem i w naszem miasteczku dużo błędów. a największym jest gra w karty, a mam na myśli tak zwany „mauszel,“ który się tutaj od półtora roku mocno zakorzenił. — Prawie co dzień można kilku z naszej młodzieży zastać w gospodach za stołem przy mauszlu, co gorsze, nawet znajdzie się tam też i obywateli i rzemieślnika. Aż ciarki przechodzą, jak się na tych graczów patrzy, jak gwałtownie jeden drugiemu pieniądze odbiera. Każdy z nas powinien wiedzieć, jak dziś ciężko być rzemieślnikiem, jak nas ze wszystkich stron szpilkować zaczynają. — To powinno nas odstraszyć od takich szkodliwych nałogów. A tutaj ojcowie familji taki przykład dają naszej młodzieży. Pragnąłbym ażeby te słowa odniosły dobry skutek! Jeżeli ci karciarze nie chcą być wywymienieni, niech zaprzestaną gry, inaczej będę zniewolony podać ich nazwiska do publicznej wiadomości.

Jeden z czytelników.

* **Grodzisk.** Ponieważ do dnia dzisiajszego wyczekiwałem napróżno na jakąbądź wzmiankę o Grodzisku i o zabawie tutajszego Towarzystwa Robotników polskich, zabieram się, choć może do tego nie powołany, aby słów kilka szczerej wdzięczności Towarzystwu Robotników w Grodzisku poświęcić i zarazem szerszą publiczność z nami zaznajomić. Grodzisk, kochany czytelniku, to miasteczko wcale nie poślednie naszego Księstwa, a jednak panuje o niem takie głuche milczenie, jakoby u nas polaków nie było. A przecież istnieją tutaj od lat kilkunastu Towarzystwa polskie, pięknie się rozwijające. Naprzykład: Towarzystwo Robotników urządziło w niedzielę 12 stycznia rb. zabawę z przedstawieniem. Nie wiedząc, co w domu począć, poszedłem także na przedstawienie, afiszami różnobarwnemi zapowiedziane. Byłem też wielce ciekawy, — jak się robotnikom to przedstawienie dość trudne uda, bo przyznać muszę się, że dotychczas myślałem, że taki prosty robotnik, nie zna nic więcej, tylko swoją robotę, — Ależ jakie było moje zdziwinie, jakaż radość mnie ogarnęła, gdy odegrano: „Błażek opętany“ i „Bursztyny Kasi“ tak pięknie, wzorowo i z takiem życiem, że aż się serce śmiało z radości. Szanowny czytelniku, jeżeli nie wierzysz, to się przekonaj i nie pogardzaj robotniczą zabawą, ale wspieraj robotnicze Towarzystwo, a robotnik z pewnością będzie wspierał składy polskich kupców którzy wspierają robotnicze Towarzystwa. — Przekonasz się też, że robotnicy także sztukę teatralną dobrze oddać umieją. Nad to spostrzegłem, że wśród tych, którzy przez dzień cały tak ciężko w pocie czoła na kawałek chleba pracować muszą, jest cały zastęp dobrych, chętnych i do wszelkich ofiar gotowych nietylko amatorów, ale rzec można nie złych aktorów. Tak naprzykład Czesław, Walek, Błażek i Salusia z takiem przejęciem grali, że na szczególną zasługują wzmiankę i pochwałę. Lecz to samo każdy człowiek sprawiedliwy powiedzieć musi i o wszystkich innych amatorach, naprzykład Janek, Kasia, Basia, Cyganka, Małgorzata ze śliczną gąską siodłatą, po prostu bajecznie się ze swego niełatwego zadania wywiązali, wszystkich widzów jak najlepiej zabawili i najzupełniej zadowolili. Za to wszystkim amatorkom wyrażam w imieniu wszystkich widzów pochwałę, szczerze zasłużoną i serdeczne podziękowanie za tych kilka miłych chwil, które nam przez swe piękne przedstawienie sprawili. Cześć wam robotnicy i dzięki gorące za te wielkie trudy i ofiary, których nie szczędziliście, aby światu okazać, że w Grodzisku, choć cicho i bez rozgłosu rozwija się życie nasze, rozwija się pomyślnie Towarzystwo Robotników polskich. Oklaski szczere musiały wam okazać, jakie wywołaliście zadowolenie.

Jeden z widzów.

* **Berlin.** Proces wytoczony hrabiemu Hohenau i Lynar za wykroczenia przeciwko § 175 skończył się uwolnieniem pierwszego, a skazaniem drugiego na rok i kwartał więzienia.

* **Erfurt.** Sąd ławniczy skazał tu pewnego robotnika na 10 dni więzienia za to, że oszukał kolej o 10 fen. Za tak nieznaczne oszustwo kara dziwnie wysoka.

* **Hamburg,** 24 stycznia. Panują tu takie mgły, że żegluga zupełnie ustała.

* **Bonn.** W tych dniach mają tu stracić od razu 4 ludzi, — są nimi chorwaccy robotnicy, — skazani na śmierć za morderstwo połączone z rabunkiem.

* **Kalendarz.** Niedziela, d. 26 stycznia rb. Polikarpa b. Wschód słońca o godz. 7, minut 55, zachód o godz. 4, min. 30. Poniedziałek, dnia 27 bm. Jana b.

Ruch w Towarzystwach.

* **Wydział Naukowy** Tow. Młodzieży w Poznaniu. W poniedziałek dnia 27 bm. odbędzie się zwyczajne posiedzenie o godz. 9 wieczorem na sali Domu Katolickiego I p. Na porządku obrad pomiędzy innemi nadzwyczaj interesujący wykład p. Krenca. — Ponieważ to jest pierwsze zebranie w Nowym Roku, upraszam usilnie wszystkich członków o jak najliczniejsze i punktualne przybycie na takowe. Panowie! pracujmy wspólnie ochoczo i wytrwale, a wydział nasz będzie się rozwijał. Szczęść Boże!

Wydział.

* **Zebranie Towarz. Młodych Przemysłowców** w Poznaniu odbędzie się w poniedziałek dnia 27 b. m. wiecz. o godz. 9-tej na sali Domu Katolickiego. Na porządku obrad bardzo ważne sprawy.

Zarząd.

* **Walne zebranie** Tow. wstrzemięźliwości „Jutrzenka“ odbędzie się w niedzielę, dnia 26 bm. o godz. 7 i pół na sali Dominikańskiej. Na porządku obrad wybór zarządu oraz inne bardzo ważne sprawy.

Zarząd.

* **Zebranie** wydziału pań Towarzystwa „Pielgrzym“ w Poznaniu odbędzie się w niedzielę dnia 26 bm. o godz. 3 i pół po południu na sali Dominikańskiej.

Zarząd.

* **Św. Łazarz.** Pierwsze w Nowym Roku zwyczajne zebranie Towarzystwa Przemysłowców na św. Łazarzu odbędzie się we wtorek dnia 28 bm. wiecz. o godz. 9-tej na sali posiedzeń u p. Sałacińskiego. Na porządku obrad bardzo ważne sprawy.

Zarząd.

* **Wilda.** Zebranie Towarzystwa Młodzieży polsko-katolickiej na Wildzie odbędzie się w niedzielę dnia 26 bm. o godzinie 6 w lokalu p. Szymańskiego, ul. Strumykowa nr. 37. Na porządku obrad wykład, oraz inne bardzo ważne sprawy.

Zarząd.

Obrona prawna.

* **Panu** F, D. w R, Skoro panu wyrokiem sądowem część kosztów sądowych nałożoną została, a pan przeciw temu nie apelowałeś, to pan rzeczoną część kosztów zapłacić musisz.

* **Panu** J. W. w B. Pan masz obowiązek wykonywać roboty stelmachowskie tylko na tych folwarkach, na których wykonywania ich się podjąłeś. Robót stelmachowskich na innych folwarkach i robót ciesielskich wykonywać pan nie potrzebujesz.

* **Panu** A, G. Z. Jeżeli sąsiad pana ma na mocy przedawnienia prawo wjazdu przez pana ogród, to pan mu wjazdu zakazać nie możesz.

Od Redakcji.

* **Wdzięcznemu** czytelnikowi ze Swarzędza. 1) Pan Józef Kościelski mieszka w Poznaniu, przy ul. Ogrodowej 18 (Garten Strasse.) 2) Pan Marcin Biedermann przy ul. Rycerskiej 38.

* **Panu** K, S. 999. Sądownie trudno coś zrobić, może publiczne napomnienie poskutkuje.

* **Panu** Wł. Pl. w Altona-Ottensen. Zapytaj się pan o te obrazy w księgarni Leitgebra, Poznań, ul. Wilhelmowska 18. Upraszamy powołać się na „Wielkopolanina“.

* **Panu** K. Łysak. Sposoby przez pana podane mogłyby zrobić pewne trudności, ale nie zapobiegłyby wywłaszczeniu. Jeżeli jednak są skuteczne, tem mniej można o nich pisać, bo nasi „najserdeczniejsi“ staraliby im się zapobiedz. Przedłóż pan swoje myśli p. dr. Jackowskiemu z Wronczyna, prezesowi Centralnego Towarzystwa Rolniczego. Niechaj Zarząd Towarzystwa w pańskich wywodach się rozpatrzy. Za pamięć serdecznie dziękujemy.

Wiadomości handlowe.

Poznań, dnia 24 stycznia 1908 r.
(Urzędowe sprawozdanie miejskiej komisji targowej na targu zbożowym).

	Za 100 kilogramów: towar piękny	średni	pośled.
Pszenica	22,60	21,90	21,20
Żyto	19,70	18,90	18.20
Jęczmień	16,50	15,50	14,50
Owies	16,—	15,30	14,90

Wrocław, dnia 23 stycznia 1908 r.

	dobry tow. najw. cena mr.	najn. cena mr.	średni tow. najw. cena mr.	najn. cena mr.	pośl. towar najw. cena mr.	najn. cena mr.
Pszenica biała	22,60	22,—	21,90	21,—	20,90	19,50
„ żółta	22,50	21,90	21,80	20,90	20,80	19.40
Żyto	20,50	19,90	19,80	19,40	19,30	18,40
Jęczmień	16,—	15,80	15,70	15,40	15,30	15,—
dla brow.	18,30	17,80	17,70	17,30	—,—	—,—
Owies	16,20	15,70	15,60	15,10	15,—	14,20
Groch Wikt.	24,—	23,—	22,—	21,—	20,—	19,—
Groch mały	20,50	20,—	18,80	17,80	17,—	16.50

Bydgoszcz, dnia 23 stycznia 1908. (Sprawozdanie Izby handlowej). Pszenica niezm., niepor. najmniej 128 funtów holend. wagi 227 mk., gorszy gatunek niżej notowania. — Żyto niezmien., dobre, zdrowe, najmniej 121 funtów holenderskiej wagi 197 marek, najmniej 119 funtów holenderskiej wagi 193 marek, lżejszy gatunek 172—192 marek. — Jęczmień dla młynarzy 148—152 marek. — Jeczmień dla browarów 153—161 marek. — Groch na paszę 178 do 185 marek, do gotowania bez interesu. — Owies 148—158 marek. Ceny ustanowiono loco Bydgoszcz.

Za wszelkie ogłoszenia i reklamy nie bierze Redakcja żadnej odpowiedzialności.

Fabryka papierosów i tureck. tytuni „WULKAN“
I. F. J. Komendziński w Dreźnie
zwraca Szanownym Amatorom łaskawą uwagę na swoje papierosy i tureckie tytunie, które we wszystkich główniejszych odnośnych handlach są do nabycia.

Dnia 23 b. m. o godzinie 5 i pół zakończył żywot doczesny po długich i ciężkich cierpieniach opatrzony św. Sakramentami nasz najdroższy syn, nasz kochany brat śp.

Marcin Paszak

przeżywszy lat 21.

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek o godzinie 2 i pół po południu z domu żałoby w Głównie, ul. Główna nr. 111 o czem donoszą krewnym i znajomym ciężko strapieni

rodzice i rodzeństwo.

Główna, dnia 24 stycznia 1908.

Towarz. Przemysłowe JEDNOŚĆ w Poznaniu urządza

zabawę karnałową

która odbędzie się w **niedzielę d. 26 stycznia 08** na sali **Domu Katolickiego** św. Marcin 69. Początek o godzinie 8-mej wieczorem.

Na powyższą zabawę wszystkich nam życzliwych najuprzejmiej zapraszamy **Zarząd.**

Wstęp dla panów 1 mk. Członkowie płacą 50 fen. 483

Bei dem im Januar 1908 stattgehaltenen öffentlichen Verkauf der in der **städtischen Pfandleihanstalt** verfallenen Pfänder hat sich für mehrere Pfandschuldner ein Überschuss ergeben, Die Eigentümer der Pfandscheine No. 11771 bis 17680 werden hierdurch aufgefordert, diese Überschüsse spätestens bis zum **2-ten Mai 1908** in der Pfandleihanstalt, Ziegen- und Schulstrassen-Ecke, gegen Quittung und Rückgabe des Pfandscheines in Empfang zu nehmen, widrigenfalls dieselben bestimmungsgemässig verfallen und die Pfandscheine für erloschen erachtet werden. 455

Posen, den 15. Januar 1908.

Die Pfandleihanstalts-Deputation.

Posiadłości robotnicze dobrze się rentujące

do oddania. Cena kupna 4750 do 5200 mk. Stała sposobność pracy dla górników i robotników przy wysokiej płacy.

Wohnungsgenossenschaft **Gemeinwohl Braunsdorf** Oberlausitz. 170

Cegielnia

w dobrym biegu, 37 mórg pszenej ziemi, 8 mg. łąki i dobre murowane budynki, jest do sprzedania Zgłoszenia przyjmuje 482

Piotr Sobański,
Sarnowa, (Sarne Kr. Rawitsch).

TEATR APOLLO

Baczność! Baczność!

Z powodu pochodu jest początek dzisiejszego niedzielnego przedstawienia wieczornego na

godz. 10 wyznaczony **godz. 10**

Występ **wszystkich artystów** niniejszego

znamienitego wyborowego programu

Po południu od godz. 3 i pół po nizkich cenach (wstęp 30 fen.) **wielkie przedstaw. famil.** **DZIECI** mają przystęp na wszystkie przedstawienia. 495

Stósowne dla rzeźnika lub piekarza 474

3 i pół morgi ziemi

z budynkami, rzezalnią, stajnią każdego czasu do wyjzierżawienia. Zgłosz. przyjmuje **sołtys w Plewiskach** p. Komorniki.

Dobrze zaprowadzony

skład masła

sera i wiktuałny hurtownie i detalicznie, z powodu stósunków familijnych jest z całkowitem urządzeniem zaraz do nabycia. Zgłoszenia przyjmuje

J. Rzysko, 490
Poznań, ulica Szeroka nr. 16.

Poszukuję **kupna gospod.** 50—100 mórg w pobl. Poznania. Zgłoszenia przyjmuje **KOGUT,** Głowno b. Posen. 348

Potrzebni zaraz: **Kasyer** kawal. do dworu na 600—700 mk., **gospodyni z gotowaniem** do miasta i zarazem do wyręczenia pani, do pomocy jest dziewczyna, pensya 300 mk., **Ogrodnik** kaw. z usługą do sam. pana, **Ogrodnik** kawal bez usługi do oranżeryi, **Kuchmistrzyni** do hrabiny, **Pisarz gosp.** do większego majątku, na 450 do 500 marek, **Służący** kawal. do do dziedzica kawal. Spieszne zgłosz. z świadectwami przyjm. Pośred. posad „Stellenvermittler" **Franciszek Niedzielski,** Posen, Wienerstr. 6 p. Telf. 1036. (Od kwietnia znajdą umieszcz. **kucharze** żon. i sam., **służący** żon. i samot., **kowale maszyn., stangreci** żon. i **włódarze).**

Dom. Komaszyce,
per Inowrocław (Hohensalza)
poszukuje zaraz lub od 1. 4. 08

ogrodowego żon.

na wysokie zasługi i deputat. Ogrodowy musi znać usługę.

Od 1. 4. 1908 potrzebni:

włodarz dobrze polecony z zaciężnikiem,
kilku fornali i deputantów z zaciężnikami,
foryś do stajni cugowej porządny który już z końmi miał do czynienia.

Zgłoszenia przyjmuje 479

Dom. Lubasch, (Lubasch). Kr. Czarnikau.

Drogerzysta.

Młody pomocnik drogeryjny, dobrze obeznany w swej branży, poszukuje od 1-go 4. 08 miejsca jako pomocnik w większej drog. bez kolon., najchętniej w Poznaniu, albo w Ks. Pozn. Łask. zgłosz. do eksped. Wielkop. pod n. 471.

Dominium Zbietka,
per Mietschisko in P.
poszukuje od 1-go kwietnia r. b.

włodarza

i 435

stelmacha

Posiadający czeladnika będą w pierwszym rzędzie uwzględnieni.

Gospodynie, kucharki, pokojowe, wiejska kucharka na probostwo i **wszelka służba dworska** na wieś i do miasta znajdą umieszczenie. 477

Pośrednictwo posad Stefan Chełmicki

Poznań, plac Wilhelmowski 17 I p. w podwórzu.

---

3 gospodarstwa

blisko miasta

30, 50 i **70** mórg wielkości, dobrej ziemi, dobrze utrzymane budynki, cały zasiew zboża, z żywym i martwym inwentarzem, szkoła w miejscu, blisko do kościoła, są zaraz pod bardzo korzystnemi warunkami do nabycia. Bliższych informacji udzieli 481

Brotmann, Stęszewo.

Poszukuję dzierżawy zaraz lub od 1. III. 08.

restauracyi

mniejszej, całkowicie urządzonej, w dobrem biegu. Łask. zgłoszenia przyjmuje ekspedycya Wielkopolanina pod nr. 470.

Potrzebuje zaraz samodzielnego **pomocnika piekarskiego A. Brączkowski,** 416
stac. Hollenderdorf, poczta Młynkowo, Kr. Obornik.

Młody kupiec i destylator, pos. 2000 mk., 30 lat stary, szuka dzierżawy **gościnca** albo życzy sobie w taki interes się **ożenić.** Agentów się wyklucza. Anon. się nie uwzględ. Oferty uprasza się do eksped. Wielkop. ood nr. 485.

Dzielna sprzedawaczka

do składu masła i delikat. zaraz potrzebna, zamiejsc. mają pierwsz.

M. Zywert, 491
Poznań, św. Marcin 56.

Na post!!

Śledzie solone i opiekane

Stokfisz,

Wyborny olej do jedzenia

polecają hurtownie

Maciejewski & Co

Szczeciński hurtowny handel śledzi i nafty

Poznań-Posen, W. Garbary 23. Telefon 872.

Adres do listów: Maciejewski & Co. Posen.

Adres do telegr.: Heringsgrossist Posen.

W południe od godziny 1—2 zamknięte.

Rolwaga mało potrzebow. na 35 cnt. jest tanio na sprzed. **Walkowiak,** 478
ulica Wielka Berlinska 50 III.

Sprzedaż celem uprzątnięcia
z powodu nadchodzącej

AUKCYI

bajecznie tanio futra i futra do podr. **kołnierze i mufki zegarki, towary złotnicze garderoba męska, meble, dywany, lustra, regulatory**

poleca

Israela lombard
Stary Rynek 7 I p.

Z pozostałej maszy konkursowej **Markowskiego i Linkego** są rozmaite

okucia

do okien i do drzwi, także **żaluzye i 2 maszyny wiercarnie** bardzo tanio nabycia. Zgł. przyj.

MARKOWSKI,
ulica Piaskowa 2|3. 469

Drzewo budulcowe

sosnowe i kilka set brzózków dla stelmachów, oraz **drzewo opałowe,** jak klofty, pienki, gałęzie tanio do sprzed. **W. Hain,** Łagiewniki per Złotniki.

---

2 czeladnik. pantoflarskich

potrzebuje zaraz 472
Fr. Kałdoński, Buk.

Wiener Mode

najlepsze, najeleganciejsze i najtańsze.

Biksflinta

dobrze strzelająca jest tanio do sprzedania. Zgłoszenia pod **R, K. 53** Postlagernd **Kotlin.**

Zecera

potrzebuje zaraz 488
drukarnia **J. B. Langiego** w **Gnieźnie.**

Poszukuje się

Składu kol. z wyszynkiem

Oferty pod lit. **B. B. 22 Postlagernd Schrimm.**

Tylko raz do roku powtarzająca się

Nadzwyczajna wyprzedaż

towarów okolicznościowo zakupionych

odbędzie się od 27-go stycznia do 2-go lutego

sprzedawać będę po zdumiewająco nizkich cenach dopóki zapas starczy, następujące artykuły:

500 bluzek damskich

Zwykła cena	2,25	3,00	5,00
Teraz	**1,25**	**2,35**	**3,75**

350 bluzek damskich jedwabnych i koronkowych

Zwykła cena	4,50	7,50	15,00	24,00
Teraz	**2,65**	**4,75**	**9,75**	**13,75**

200 spódnic kostjumowych

Zwykła cena	1,50	3,00
Teraz	**95**	**1,95**

150 spódnic do prania

Zwykła cena 3,50 — teraz **1,90** mk.

120 sukienek dziec. barch.

Zwykła cena	1,50	2,00
Teraz	**75**	**1,10**

2000 metrów materji na suknie i bluzki

Zwykła cena	1,20	1,60
Teraz	**75**	**95**

1000 metrów barchanów na suknie

Zwykła cena	45	50
Teraz	**30**	**38**

1000 Fartuchów

Zwykła cena	1,00	2,00
teraz	**65**	**1,20**

450 tuzinów ręczników

Zwykła cena	18	20	25	30	40
teraz	**12**	**15**	**18**	**23**	**33**

100 tuz. obrusów ogrodowych

Zwykła cena	95	1,10	1,35	1,65	1,95
teraz	**75**	**85**	**1,10**	**1,35**	**1,65**

1950 tuzinów chustek do nosa

linonowych, batystowych i pół płóciennych

Zwykła cena	15	18	20	25	30	35
teraz	**8**	**10**	**13**	**15**	**18**	**23**

100 serdaków

przez dekoracją cokolwiek zbrudzonych

Zwykła cena 14,50 M. teraz **7,50** M.

75 tuzinów kołnierzyków

męskich, w modnych fasonach lecz małych numerach

Wartość 40—60 — teraz **10 fen.**

300 portmonetek

Wartość do 1,20 M. — teraz **35** fen,

Wyszczególnionych towarów do wyboru nie wysełam.

Porcelana.

45 garniturów do obiadu na 6 osób 23 części

Zwykła cena 22,50 — teraz **12,50** mk.

175 garniturów do kawy

Zwykła cena 4,50 — teraz **2,35** mk.

700 tuzinów filiżanek z podstawką

Zwykła cena	30	35
Teraz	**16**	**19**

500 salaterek zwykła cena 45 fen. terar **19** fen.

Fajans.

800 talerzy

Zwykła cena	12	10
Teraz	**9**	**8**

300 misek białych

Zwykła cena	25	40	55
Teraz	**16**	**28**	**38**

500 puszek kuchennych

Zwykła cena 95 — teraz **42** fen.

100 solniczek

Zwykła cena	50
Teraz	**35**

100 dzbanków do mleka

Zwykła cena	40	60
Teraz	**22**	**32**

450 puszek do korzeni

Zwykła cena 25 — teraz **9** fen.

25 garniturów kuchennych

Zwykła cena 14,50 — teraz **6,90** mk.

Szkło: 6000 szklanek szt. **5** f.
300 salaterek szt. **14, 19** f.

K. Jgnatowicz

POZNAŃ, Stary Rynek 67—69.

Nakładem i drukiem Fr. Chocieszyńskiego w Poznaniu. — Redaktor odpowiedzialny Jan Kasprowski w Poznaniu.

(Dodatek)

Wyprzedaż inwenturowa!

Artykuły męzkie.

Kamizelki wartość 7,50 4,50 3,50 teraz **1.95 M.**

Szelki gumowe trwałe teraz 58 i **38 f.**

Krawaty męzkie wartość do 95 f. do wyboru teraz 35, 20 i **10 f.**

Guziczki do mankiet i do półkoszulek wart. do 95 teraz 25 i **15 f.**

Koszule wierzchnie kolor. prawdziwe do prania wartość do 4,75 teraz **2.25 M.**

Różne artykuły.

Przepotniki wartość do 30 f. teraz 10 i **5 f.**

Woalki damskie wartość do 60 f. teraz 30 i **10 f.**

Materje tiulowe i gipiur. wartość do 4,50 teraz 2,95 1,50 i **95 f.**

Kokardy damskie szyfonowe i jedwabne teraz 25 i **10 f.**

Krawaty damskie wartość do 1,25 M. teraz 38 i **25 f.**

Kokardy damskie Mozart, wart. do 2,50M. teraz 95 i **75 f.**

Krawaty damskie do wiąz. wartość do 50 f. teraz 3 szt. **45 f.**

Fichus koronk. i z haft. wartość do 3,00 M. teraz 1,25 i **95 f.**

Konfekcja damska.

Bluzki barchanowe do wyboru sztuka **95 fen.**

Bluzki barchanowe tenisowe, całe podszewkowane teraz **3.50 M.**

Bluzki wełniane wartość do 7,50 teraz **3.95 M.**

Bluzki jedwabne i tiulowe wartość do 9,00 teraz **3.95 M.**

Sukienki dla dzieci do wyboru Serja I. 2,95, Serja II **3.95 M.**

Suknie domowe perkalowe i płócienne wartość do 10,50 teraz 2,95 i **1.95 M.**

Paletoty angielskie wartość do 15,00 teraz 9,75 i **5.75 M.**

Matynki i peniuary wartość do 10,50 teraz 5,50 i **2.95 M.**

Peleryny wieczorne w pięknych kolorach dawniej do 25,00 teraz 12,75 i **9.50 M.**

Spódnice sportowe z I-a materjałów angielskich dawniej 8,50 teraz 5,50 i **3.95 M.**

Wielka ilość czarnych spódnic sukienno-satynetowe z eleg. garnirowane wartość do 15,00 teraz 8,50 mk. i **6.75 M.**

Ilość kostjumów kabatkowych **długie i wcinane kabatki** na podszewce dawniej do **40,00** mk. teraz **18.50 M.**

Wielka ilość bluzek jedwabn. i koronk. przeważnie modele wartość do 35,00 teraz 18,75 i **12.50 M.**

Rękawiczki.

Balowe długie wartość 50 fen. teraz **22 f.**

Tiulowe długie wartość 1,25 teraz **65 f.**

Rękawiczki damskie igliczkowe wartość 75 fen. teraz **45 f.**

Rękawiczki damskie trykotowe wartość 75 fen. teraz **38 f.**

Rękawiczki damskie długie igliczkowe wartość do 1,25 teraz **78 f.**

Pończochy.

Skarpetki męzkie wartość do 50 fn. teraz 33 i **24 f.**

Skarpetki męzkie wartość do 85 fn. teraz **58 f.**

Skarpetki męzkie czysto wełniane wartość do 95 fn. teraz **65 f.**

Pończochy damskie długie kolorowe wartość do 1,50 teraz **95 f.**

Pończoszki dla dzieci kol. wartość do 1,75 teraz 75, 68 i **45 f.**

Stołowizna i bielizna kuchenna.

Ilość ręczników z kol. obwódką metr **28 fen.**

Ilość ręczników dreliszkowych 1 metr długie szt. **33 fen.**

Ilość ręczników kuchennych sztuka **26 fen.**

Ilość ręczników gerstenkorn 40 × 118 ctm sztuka **32 fen.**

Ilość ręczników białych 50 × 110 sztuka **45 fen.**

Ilość ścierek w kraty 58—58 ctm. sztuka **22 fen.**

Ilość serwet kolorowych sztuka **1.55 M.**

Ilość maglowników 80 × 200 ctm. sztuka **98 fen.**

Ilość nakryć na 6 osób sztuka **4.25 M.**

Bielizna damska i dziecięca.

Wielka ilość: Koszul dziennych, pantalonów, kaftaników, koszul nocnych, penioarów, podstaniczków, halek, przeważnie modele, dobry towar, znacznie w cenie zniżone.

Około **7500** metrów **materjałów na suknie i na bluzki.**

Materje na kostjumy wartość do 1,60 M. teraz metr **99 fen.**

Materje na bluzki wartość do 2.50 M. teraz **1.35 M.**

Materje na kostjumy 130 ctm. szerokie wart. do 3,50 M. teraz **1.95 M.**

Aksamity modne wartość do 3,50 M. teraz metr. **1.10 M.**

Bluzki czysto jedwabne i jedwabie na suknie tylko w 3 cenach.

Wartość do 2,00 M. teraz metr **1.25 M,** Wart, do 3 M. teraz metr **1.75 M,** Wart. do 4 M. teraz mtr. **2.25 M.**

Materje do prania.

Około 20 000 metrów materji do prania i muśliny.

Wartość do 1,30 do wyboru teraz metr **58 fen.** i **28 fen.**

Garnitury damskie i dziecięce

koronkowe, gipiurowe i haft. wart. do 2,50 M. teraz 1,45 i **95 f.**

Garnitury do włosów

z kamyszkami simili wartość do 1,50 teraz 75 f. i **38 f.**

Gipiurowe obojczyki wartość do 1,65 M. teraz 2,45 i **75 f.**

Colarets kołnierze imit. „brukselskie“ wart. do 75 f. teraz 45 i **18 f.**

Guziczki patent. z piórem teraz tuzin **4 f.**

Paski do staników sztuka 10 metr. teraz **35 f.**

Jedwab do szycia czarny 5 większych pasemek teraz **4 f.**

Obsady do bielizny 3 kupony á 5 metr. teraz **25 f.**

Obsady do bielizny w różnych szerokośc. teraz 10 metr. 30 i **20 f.**

Bielizna gotowa pościelowa.

Białe powleczenie z 2 poduszkami 5,00 i **3.75 M.**

Kolorowe powleczenie z 2 poduszkami 5,25 i **3.60 M.**

Gotowe wsypy z 2 poduszkami 6,50 i **4.85 M.**

Prześcieradła gotowe 2 metry długie 1,95 i **1.35 M.**

Gotowe pościele, pierze i kwap.

Dywany - Firany

znacznie w cenie zniżone.

Ilość fartuchów dom. ze szelkami **98 f.**

Ilość fartuchów dom. bez lacka **65 f.**

Ilość fartuchów reform. **1.35 M.**

Ilość fartuchów hengierek płócienne **1.85 M.**

Ilość fartuchów biał. domow. bez szel. **88 f.**

Ilość fartuszk. biał z haftem **65 f.**

Fartuszki czarne z kolorową obwódką **95 f.**

Koszule męskie trykotowe teraz **1.65 M.**

Kalesony męskie trykotowe teraz **1.45 M.**

Koszule damskie trykotowe teraz **1.25 M.**

Pantalony damskie trykotowe teraz **1.50 M.**

Pantalony damskie reformowe teraz **2.75 M.**

Trykoty dla dzieci począw. od **80 f.**

Kabatki bolero damskie teraz **1.25 M.**

Chustki do okrycia wełniane **1.75 M.**

Pasy-point-lace **2.50 M.**

Pasy tiulowe na stół **1.25 M.**

Halki barchanowe **95 f.**

Halki flanelkowe z wolantem **2.75 M.**

Halki sukienne z wolantem obsadzane **2.95 M.**

Halki moirowe z wolantem wspan. obsadzon. **5.50 M.**

1000-ce resztek i

materji na suknie — materji do prania — jedwabi — hemdentuch — linon — barchanów — płócien — inletów kolorowe na pościele — ręczników — dowlas — perkali — płótna na fartuchy — podszewek — materji na meble — wstążek — koronek — firan — chodników linoleum — cerat itd. itd.

olbrzymio tanio!

Około **1000 szt. chustek** jedwabnych i batyst. z obwódką do wyboru teraz sztuka **20 fen.**

Około 1000 szt. barchanowej bielizny dziec. 50% niżej ceny

Koronki gipiurowe i wstążki wart. do 95 f. teraz 35 i **20 f.**

Koronki do koszul wartość do 10 f. teraz 4 i **2 f.**

Paski dla chłopców wartość do 50 f. teraz **12 f.**

Eleganckie paski damskie wartość do 2,50 m. teraz **98 i.**

Jedwabne paski damskie wartość do 3,50 m. teraz 1,65 i **95 f.**

Broszki damskie wartość do 75 f. teraz **24 f.**

Śpilki do włosów wartość do 75 f. teraz 25, 10 f. i **5 f.**

Zamówienia i wysyłki począwszy od 20 marek franko.

M. Schneider.

Nadzwyczajne kupno okolicznościowe! Wielka ilość bluzek do prania wartość do 6,00 do wyboru sztuka 1,95 i **1.25 M.**

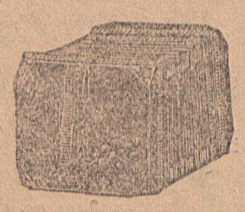
Wypróbójcie wszystko a zatrzymajcie Kathreinera kawę słodową!

Ponieważ wtenczas dopiero macie najlepsze — to jest najwyborniejszy i najlepszy napój poranny, jaki tylko istnieje. Każda pani domu która już raz u siebie zaprowadziła prawdziwą „Kathreinerkę“, wie jak ją cenić, jako stałe dobrodziejstwo dla całej rodziny i dla tego żadnej innej kawy słodowej nie dopuści w swój dom i kiedykolwiek robi zakup, żąda wyraźnie: „tylko prawdziwej Kathreinerki“ w zamkniętej paczce w znanem opakowaniu z wizerunkiem i podpisem księdza Kneippa, oraz firmę fabryk „Kathreinera kawy slodowej!“ 5580

Prüfet Alles und behaltet Kathreiners Malzkaffee!

Denn dann habt Ihr das Beste — nämlich das vorzüglichste und bekömmlichste Frühstücksgetränk, das es gibt. Jede Hausfrau, die den echten „Kathreiner“ einmal in ihrem Haushalte eingeführt hat, weiß ihn als eine dauernde Wohltat für die ganze Familie zu schätzen und läßt deshalb keinen anderen Malzkaffee in ihr Haus kommen. Und so oft sie Malzkaffee einkauft, sagt sie ausdrücklich: „Aber nur echten Kathreiner in geschlossenem Paket in der bekannten Ausstattung mit Bild und Namen des Pfarrers Kneipp und der Firma Kathreiners Malzkaffee-Fabriken!“

W. Eibich

w Poznaniu
ulica Wrocławska nr. 60.
Rok założ. 1790.

Największa polska fabryka muzycznych instrumentów

I. Skład: ulica Wrocławska 60. narożnik Starego Rynku. II. Skład: ulica Dolna Wałowa 1. dawniej ul. Nowa 11.

Amerykańska gitarowa cytra, którą natychmiast **bez żadnej nauki** może grać dziecko i starszy, do tego wszelkie polskie i niemieckie piosenki i tańce, po 8,50 mk. Lepsze 10, 15, 18 i 20 mk. Tak samo akordowe cytry po 4, 6, 10 mk. itd.

Bóg z nami! **Bóg z nami!**

Wielka warszawska koncertowa harmonika.

Najlepszy wyrób, najmocniejsza w budowie z całego świata. Dwa rzędy głosów, dwa klucze, organ. głos tylko 4 mk. Ta sama lepszej budowy, 3 rzędy głosów, 3 klucze, tylko 5 mk. Dość lepiej budowana, 4 rzędy głosów, 4 klucze, tylko 6 mk. **Najnowszej konstrukcyi harmonika Mickiewicza.** Całe miechy z baleczek budowane, okute całe w nyklową blachę. Dubeltowe dna, tak, iż klawiatura wytrzyma przez to na wieczne czasy, 5 lat gwarancya, 2 klucze 7 marek, 3 klucze 8 mk., 4 klucze 10 mk. Harmonika 6 rzędowa: 6 prawdziwych kluczy, 136 organowych głos. tylko 15 M. **Skrzypce** dla każdego gracza, imponujące, wartość 10 mk., tylko 6 mk. z smyczkiem. **Skrzypce** lepszego gatunki z pudełkiem i smyczkiem tylko 10 mk. **Skrzypce** dla preparand. z pudełkiem i smyczkiem tylko 12 mk. **D. Klarnety** czarne z 5 klapami na wałkach mosiężne tylko 6 mk. **A. B. C. D. i Es. klarnety** z 6, 7, 8, 10, 12 klapami od 10 do 20 mk. i. t. d. **Fletowersy trąbki, bębenki** dla szkół, muzyki orkiestrowej i straży ogniowej. **Cello i kontrabasy** w różnych gatunkach. Do **akordowej i gitarowej cytry polskie nuty** i wszelkie inne istniejące.

Zamówienia odsyła się pod największą zadowalniającą usługą przez pocztę. **Polskie i niemieckie cenniki** na żądanie gratis i franko.

Aby uniknąć zwłoki w przesyłkach proszę adresować wyraźnie jak następuje: **W. Eibich, Posen, Breslauerstr. 60,** oraz proszę swój adres własny dokładnie podać.

Świece gromniczne

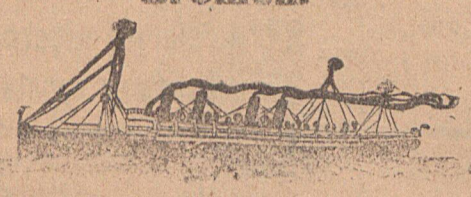
cerezynowe i prawdziwe woskowe
poleca 425

DROGERYA Z. RITTERA

Poznań, św. Marcin 20.

Norddeutscher Lloyd

Bremen.

Regularny pospieszny parostatek pocztowy

Związek pomiędzy Bremeną i Ameryką, New Yorkiem przez Southampton, Charbourg, Baltimore i Galveston.

Bezpłatnych informacyi udziela: 7674

F. Mantanus, Berlin, Invalidenstr. n. 93.
Th. H. Lange, Poznań, ulica Berlińska 13.

Mamy zawsze na sprzedaż:

gotowe gospodarstwa od 30 do 50 mórg i
obsady chałupnicze od 3—20 mórg duże,
a także tylko
domy z ogrodami do 2 mórg.

Nasza kasa płaci od złożonych

oszczędności.

4 procent na każdorazowe żądanie,
4 i pół „ za kwartalnem wypowiedzeniem,
5 „ za półrocznem wypowiedzeniem.

Kto ma u nas depozyt złożony, choćby za półrocznem wypowiedzeniem, a kupi grunt od nas, temu wypłaca kasa nasza depozyt natychmiast.

Dobre 5 procent wynoszące **hipoteki** mamy zawsze na sprzedaż.

Adresować trzeba jak następuje:

Bank Parcelacyjny w Kościanie

E. G. m. b. H. **Kosten** (Posen).

J. Zamiara

POZNAŃ, ul. Butelska nr. 22.

Skład skór, fabryka cholewek.

Wszelkie artykuły szewskie poleca po najtańszych cenach, hurtownie i detalicznie.

Specyalność:
cholewki podług miary.

Tylko 30 dni ważne! **Wyjątkowa oferta!** Tylko 30 dni ważne!

Dotąd niebywałe!

Dla kośników i gospodarzy, którzy dobrą i tanią kosę już teraz zakupić pragną. — Ci, którzy już odemnie kosy sprowadzali i przez to dobroć mych kós znają, otrzymają takowe po dawniejszych cenach, bo niniejsze ogłoszenie ma tylko ten cel, aby nowych odbiorców zjednywać i każdego przekonać, że u mnie tylko zakupuje się

najlepiej i najtaniej!

Gwarancya dwuletnia! Ceny **Gwarancya dwuletnia!**

najlepszej, ręcznie kutej kosy **„PLESZEWIANKI“** premiowanej w Poznaniu 1907 medalem srebrnym.

Długość:	80	90	95	100	110	115	120	130 cm.
Cena:	3,00	3,50	4,00	4,50	4,75	5,00	6,00	6,50 mk.

Młotek gusstalowy 40 fen., babka 40 fen. pod gwarancyą.
Kute pierścienie do kos 15 fen.

I-a brzytwy

Nr.	27	29	38	40	50
Cena:	1,00	1,50	2,00	3,00	3,75 M.

I-a Noże rzeźnickie 1 mk.

Wysyłka za zaliczką. 413

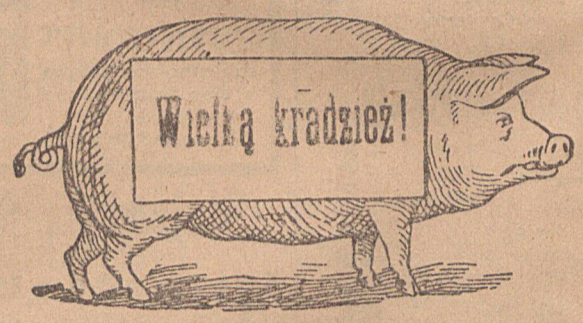
L. Sochaczewski, Pleszew (Pleschen 12).

Kasa Związku Ziemian

przyjmuje depozyta i drobne oszczędności począwszy od 1 marki i płaci:

za rocznem wypowiedzeniem . . . . . 5 %
za półrocznem wypowiedzeniem . . . . . 4 ½ %
za kwartalnem wypowiedzeniem . . . . . 4 ¼ %
na każdorazowe żądanie . . . . . 4 %

Adres: **ZWIĄZEK ZIEMIAN, Poznań, (Posen).**
ulica Wiktoryi 2 ptr. — Telefon 1615. 6136

własnej kieszeni popełnia ten, kto nie używa do chowu i tuczu świń jedynej prawdziwej domieszki **Susolu.** Świnie pasione domieszką **Susolu** lepiej żrą, prędzej się tuczą i co ważniejsze, nie podlegają żadnem zaraźliwem chorobom, jak czerwonce, pomorowi, sztywnieniu i rozmiękczeniu kości.

Domieszka **Susolu** kosztuje dziennie kilka fenygów, a odrzuca na trzodzie marki i talary. Setki podziękowań świadczą o dobroci tego fabrykatu. 3874

Susol jest do nabycia we wszystkich składach, drogerjach, i aptekach, lub też wprost z chemicznej fabryki **Susolu w Poznaniu,** adres do listów:

Chemische Fabrik des S u s o l, Posen W. 16.

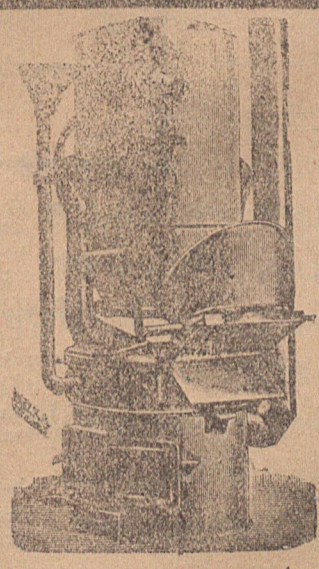
Susol kosztuje w paczkach po 1 f. 40 fen., 2 f. 75 fen., we workach po 10 f. 3,50 mk., 25 f. 7 mk., 50 funt. 13,50 mk., 100 f. 25 mk. franko do najbliższej poczty lub stacyi kolejowej, zamawiającego 10 f. wysyła się pocztą, większe ilości koleją. Upraszamy o dokładny adres i podanie stacyi kolejowej, do której mamy **Susol** wysłać. Kto przyślę pieniądze naprzód nie płaci koszt. zal.

Kasa oszczędności

Banku Rolniczo-Przemysłowego

3666 **Kwilecki, Potocki & Sp.**

Przyjmuję na oprocentowanie wkładki każdej wysokości, od **1 mk.** począwszy i płacą od **3** do **4 i pół proc.** wedle umowy.

Najnowszej konstrukcyi parownik

Akra Reforma

Reussa, nie podlegający kontroli policyjnej, zużywaj. **mało tylko opału,** nie potrzebujący obmurowania, z gniotownikiem, lub bez tegoż. **Zwycięzca na międzynarodowych konkursach parowników w Wiedniu i w Warszawie.** W pół zawodnictw obok innych z parownikiem Ventzkiego. **Tysiące tych parowników pracuje z najlepszym skutkiem, tak w kraju, jak za granicą.**

Główny reprezentant na W. Ks. Poznańskie.

Adres do listów: **A. Bryliński** Poznań — Posen. **A. Bryliński,** Adres do telegr. **A. Bryliński** Posen.

Poznań, ulica Rycerska nr. 11-a.
Telefon nr. 69.

Skład machin i narzędzi rolniczych, krajowego i zagranicznego wyrobu. Części zapasowe do pługów i rozm. machin.

Pracownia do napraw

Karól Hartwig

założony 1858 roku **teraz ul. Colomba 15|12**
przed bramą Berlińską 422

najstarszy skład węgli na miejscu

dostarcza w dom bez opłaty **P-a górnośląskie węgle kamienne teraz tańsze.**
Zamówienia uprasza się kartą korespondencyjną lub telefonem No. 6, 25, 570.

Widły Nagle **stalowe do kartofli** o 8 i 9 zębach **z kulkami** na końcach po mk. 4,50 i 5,00 za sztukę.
kręcone angielskie, wyrobu najlepsz. od mk. 375 włącznie wstawienia na miejsce.
— Na życzenie spłata ratami. —

Maszyny do kapusty krajania bardzo praktyczne po 25, 33 i 48 marek.

Maszyny do krajania chleba 13,50 M. pod gwarancyą.

Szafy żelazne, ogniotrwałe z stalow. pancerzem od mk. 150, do wmurowania od mk. 27, dla **Spółek 2-skrzydłowe** zawsze na składzie.

Piece iryjskie z ogniem nieustającym, bardzo praktyczne w użycia wedle ryciny.

No.	21	23	25	27
po mk.	18,50	24,50	34,00	51,00

poleca
firma **T. Otmianowski,**
właściciele: **B. Ziętkiewicz i S. Mińcikiewicz,**
Poznań — Bazar — Telefon 565. 5249

Strudzone oczy „Pociecha ócz“ Wypróbowany środek na wzmocnienie wzroku jest butelka 50 fen. **Fluca's**
Do nabycia w aptekach i drogeryach. 203

Spółka stolarska

Tischler Rohstoff- und Absatzverein E. G. m. b. H.

Poznań, tylko Jezuicka 5 przy Farze. Telf. 207.

poleca **meble** i całkowite **wyprawy**

w wielkim wyborze po przystępnych cenach i na dogodnych warunkach.

Proszę zachować, ten inserat pojawia się tylko raz! **Wydawanie brunatnych znaczków rabatowych.**

KESSEL & Co., Poznań, Stary Rynek 60

Narożnik ul. Wrocławskiej, parter i I piętro. Telefon 1302.

Wielka sprzedaż inwenturowa celem uprzątnięcia!

Z powodu olbrzymich zapasów towarów pozostałych przez niepomyślny sezon, **które bezwarunkowo jak najprędzej usunięte być muszą, aby zyskać miejsce,** postanowiliśmy **tym razem**

ustanowić zdumiewająco tanie ceny, jakich w Poznaniu dotychczas nigdy nie znano!!

Spieszcie się więc, **tę tylko raz w roku** nadarzającą się sposobność dobrze wykorzystać, dobre, modne towary, po cenach bajecznie tanich nabywać, póki nie będą wszystkie wyprzedane.

Każda podróż do Poznania przez jedno zakupno u nas opłaca się podwójnie i potrójnie.

— Otwarte, stałe wyznaczenie ceny —

Towary są przejrzyście w każdym oddziale do wyboru wyłożone.

Kilka przykładów: — Proszę uważnie przeczytać!

Spodzienki sztruczkowe

z mocnej nicianej materyi

Wielk. 1	2	3	4	5	6	7
55 f.	65 f.	75 f.	85 f.	95 f.	1,05 M.	1,15 M.

Ubranka dla chłopców

do prania

prawie pół darowane

Wielka partja modnych

ubiorków żakiet. dla chłopców

z długiemi i do kolan spodzienkami na wiek do 15 lat

Ser. I.	Ser. II.	Ser. III.	
5,95 M.	7,85 M.	9,85 M.	Rzetelna wart. każdej seryi praw. podwójna

Bajecznie tanio!

ca 580 niebieskich i w deseń

bluzkowych ubiorków dla chłopców

w wieku 3—12 lat.

Pomiędzy temi są wysortowane w wszystkich wielkościach najelegancciejsze modele.

Serja I	Serja II	Serja III	Serja IV
2,25 M.	3,35 M.	4,95 M.	5,95 M.
Serja V	**Serja VI**	**Serja VII**	**Serja VIII**
6,95 M.	7,95 M.	8,95 M.	9,95 M.

Przy ostatniej serji są rzeczy wartości do 21 mk.

Ubrania męzkie

tylko najmodniejszy towar.

Serja I . . .	8,50 M.	Pomiędzy temi ubrania z dobrej materyi resztek na miarę wartości do **36** mk.
Serja II . . .	11,50 M.	
Serja III . .	13,85 M.	
Serja IV . .	16,85 M.	
Serja V	19—22 M.	

Męzkie paletoty zimowe

muszą być aż do ostatniego uprzątnięte. Ceny za takowe są tak bajecznie tanie, że każdy pan, który ogląda te rzeczy, jeszcze na pewno sobie w tym sezonie paltot kupi.

Serja I	Serja II	Serja III	Serja IV
9,00 M.	11,85 M.	14,85 M.	16,85 M.

Zaledwie materja zapłacona!

Zimowe jupy męzkie

4,75 mk. 6,50 mk. 8,50 mk.

Jupy futrzane

prawdziwym kożuchem podszewk. **18** mk.

Jupy domowe **85** fen.

Męzkie spodnie

nadzwyczaj tanie z materji kamgarnowej.

Serja I	Serja II	Serja III
2,25 mk.	2,95 mk.	3,45 mk.

Partya paletotów i pyjaków dla chłopców

w wszystkich wielkościach

Serja I 2,95 M. **Serja II** 3,95 M.

Mocne spodnie niciane dla panów 1,35 M.

Wielka partja

wiosennych paletotów i ulstrów ostatnia nowość

Serja I	Serja II	Serja III
6,75 mk.	9,75 mk.	12 mk. itd.

Nie jest zapłacona ani połowa rzet. wiart.

I partja

czarnych ubrań surdut.

Serja I	Serja II
24 mk.	29 mk.

Wykonanie podług miary pod gwarancyą beznagannego leżenia z wypróbowanych i modnych materyi. — Ubrania i paltoty na miarę.

Serja I	Serja II	Serja III	Serja IV	
26,50 M.	33,00 M.	38,00 M.	42,00 M.	**Przy każdej serji oszczędza się conajmniej 10 do 12 marek.**

Artykuły męskie

	Ser. I	Ser. II	Ser. III	Ser. IV
Eleganckie krawaty	5 f.	18 f.	28 f.	48 f.

Sztywne i mięk. kapelusze męskie 1,35 1,95

czapki sportowe **30** fen.

Kolor. wierzch. koszule z mank. 2,25 3,25

kol. kamizelki pik. 1,50 M. 1,95 M. 2,95 M.

wełniane i jedwabne

Laski 34 fen.

Na wszystkich tu nie wymienionych towarach w czasie wyprzedaży celem uprzątnięcia udziela się **10 % zniżki.**

Materje męskie na paltoty, ubrania i spodnie bajecznie tanio.

Angielską chorobę skrofuły, słabość kości itp. niedomagania **u dzieci,** a katar płucny, piersiowe choroby, wyrzuty skórne, oraz ogólne osłabienie **u dorosłych** usuwa szybko i radykalnie

NOVEOL

(nazw. patent. zastrzeż. 600 98). Przyjemnie smakująca emulsya, którą dzieci z chęcią zażywają, na wystawie w Wiedniu złotym medalem premiowana. Setki podziękowań za dobry skutek odebrałem. Części składowe: Cali à Natr. hypophos. ca 2,0, Gummi ar., Agar Agarace 10,0, Lebertran 200, Destil. Wasser 150,0, Glyser 40,0, Ol. Rosse, Ol. Naroli, Ol. Cincaniar 6 Tropfen, Vanillin 0,2. Porcya 4 butelki 10 mk., franko i pudło darmo. — 1 but. 2,50 mk. Jedynie do nabycia pod adr.: **M. Smyczyński,** aptekarz, Berlin S. O. 5. Görlitzer Apotheke Görlitzerstr. 48. 6823

Kyffhäuser Technikum Frankenhausen, dla bud. masz., elektrotechn., bud. mostów żel., nadziem., ról. masz. 750 kwm., labor. maszyn, budowli ziemnych i nadziemn.

DOM

w dużej wsi gospodarczej i dominialnej, 2 mile od miasta, z kramem kolon. i towarów krótkich, od lat dobrze zaprowadzony, piękne urządzenie, okno wystawe, 3 pokoje mieszkalne, kuchnia, szopa do węgli, chlewy, remiza, ładne pół morgi ogrodu, tuż przy domu, przystanek kolejki, naprz. 3 klas. szkoła katolicka i ewangelicka, bardzo korzystne warunki tylko z powodu chor. właśc. do sprzedania. — **Gościniec** z 19 morgami roli, jedyny w dużej polskiej wsi, pewne utrzymanie, konsens pewny. Małe i większe **gospodarstwa** mam każdego czasu na sprzedaż pod korzystnemi warunkami. — Kupuję i sprzedaję każde gospod., nadające się do parcel. za got. lub na rach. właściciela. Interes parcelacyjny, **J. BIAŁECKI,** 399 Posen W., Kaiser Wilhelmstr. 21.

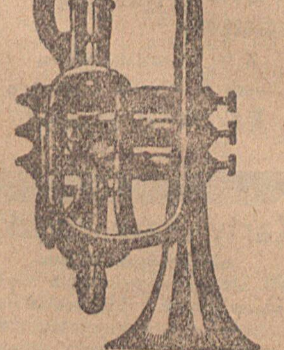
Przedsiębiorca

z 40 ludźmi 394 potrzebny jest na wiosnę do **Dom. Brzyskorzystewko** p. Żnin.

Darmo i franko

otrzyma każdy mój pols i cennik zawierający 4000 ilustracyi.

Każdy rodak zdumieje się mo cen... zobaczy niskie ceny pr... na zegarki kieszonkowe, regulatory, budziki, łańcuszki złote, srebrne i niklowe, biżuteryę złotą i srebrną, instrumenta muzyczne wszelkiego ro... wyroby skórzanne stalowe, ... welocypedy, masyny, a... ... przedmioty dewocyjn... ...

Nr 405 Trąbka, Kornet jest ... do budowy i tonicznego nastrojenia najlepszą i posiada wygląd wspaniały. Bez ryzyka! Zwracam pieniądze gdyby trąbka mojemu opisowi nie odpowiadała. Moje trąbki są w najsławniejszych fabrykach wyrabiane i każda przed wysłaniem badana i przegrana.

Adres: Hieronim Tilgner, Berlin 27, Markusstr. 3

Baczność!

Dla sprzedaj. interesy! Dla sprzedaj. posiadłości!

Chce Pan szybko sprzedać? **Chce** Pan rzetelnie sprzedać? **Chce** Pan z dobrym zarobkiem sprzedać? to niechaj się Pan uda do najlepiej renomowanego otwartego towarzystwa handlowego.

Meckelburg & Co.

Centrala w Poznaniu przy ul. Wiktoryi nr. 3. Odwiedzenie bez kosztów. Telefon nr. 883.

Piekarnia

która już od 50 lat istnieje i cieszy się dobrem powodzeniem, jest w domu moim w Ostrowie przy ulicy Raszkowskiej 26 od 1-go kwietnia 1908 do wydzierżaw.

Obuwie oszczędza

Ten kto używa do czyszczenia

pasty z koniczynką

w patencie niemieckim zastrzeżonej p. n. 68945 Premiowana złotemi medalami. Wszędzie do nabycia! Przy kupnie proszę zważać dokład. na powyżej podane opakow. **Cena za pudełko 20 fen.**

Wspaniały biust, śliczne, peł. kształty ciała przez od-żywczy prosz. „Thilossia“ (prawnie zastrzeżony) odznaczony nagrodą w Berlinie 1904 przez lekarzy polecany, tylko prawdziwy z plombą. Przytycie w 3—4 tygodniach do 18 funtów. Pod gwarancyą nieszkodliwy. Wiele uznań. Kartonik 2 mk. Przy przesełce pocztowej porto, a na zaliczkę szpezy osob. **R. H. HAUFE, Berlin 58.** 4452 Skład i przesyłka: **Czerwona apteka,** Poznań, Rynek 37.

Potrzebni zaraz 442

12-15 czeladzi stolarskich

na meble imitowane, fornierowane i prace budowlane,

2 biegłych czeladników tokarskich i 1 zdolny przyrżynacz werkmistrz na stałe zatrudnienie.

W. POSPIESZYŃSKI, fabryka mebli, Pleszew — Pleschen.

Jedyne najtańsze źródło

Budzik głośno dzwoniący 1,85 mk.

Zegarek kieszonkowy niklowy 2,35 mk.

Zegarek czysto srebrny 6,85 mk.

Cenniki ok. 2000 ilustracyi wysel. darmo i franko

M. Danecki Poznań. Posen. Bismarckstr. nr. 2.

Kto poszukuje pieniędzy także na odpłatę ratami na kwit, weksel, meble, polisę lub hypotekę po niskim procencie, niechaj napisze do od 10 lat istniejącego biura. **K. WITTENBERG, Berlin O. 160,** Rigaerstr. 30,

Przesiedliwszy się z Gniezna do

POZNANIA,

praktykuję w mieszkaniu ś. p. ojca swego dr. J. Szulca

przy

ulicy Teatralnej nr. 7 I p.

Stanisław Szulc

lekarz-dentysta. 273

Przyjmuję od 9—12 i 2—5; w niedzielę od 11—12.

Rycerska ulica nr. 8

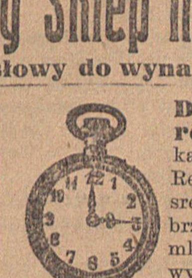
narożnik św. Marcina pod apteką 347

wysoki i obszerny sklep na skład

lub interes przemysłowy do wynajęcia.

DOM

w którym się znajduje piekarnia, połączona z składem kolon., przytem piękny ogród i 5 mórg roli, we wielkiej wsi kościelnej, poczta i 3 szkoły w miejscu jest zaraz lub od 1. 4. 08 do sprzedania lub wydzierżawienia. Zgłosz. przyjm. **W. Chudziński** w Bukowcu p. Neutomischel, 288

Dobry zegarek z klucz., 6 kam. z złoc. brz. Remon. 2 prawdz. srebr. kaps. z złoc. brzeg. 10 kam. 12 mk. Katal. gratis. wysełka za zalicz. **W. Davidowitz,** Zegarki hurtownie, Perlin W. 57, Brückenstr. nr. 5-a.

Panna

biegła ekspedyentka do wyszynku wódek, piwa i wina, potrzebna zaraz lub od 1 marca 08. Panny które w takim interesie dłuższy czas pracowały mają pierwszeńst. **P. A. Błaszak,** 424 Środa, Schroda.

Poszukuje

pomocnika gorz.

od 1-go lutego, pensya podług ugody. Zgłoszenia do 445 **zarządu gorzelni Nielub.** per Briesen. WPr.

Gościniec 15 mg. roli z kuźnią w wsi kośc., zamien. na kamienice lub gospod., albo przy niskiej wpłacie sprzedam. 433 **P. Majewicz,** Gniezno, ul. Horna 30.

Skład z mieszkaniem

w którym od 5 lat istnieje handel bławatów, jest pod bardzo korzystnemi warunkami zaraz do wydzierżawienia. Oferty pod nr. 388 do ekspedycyi Wielkopolan.

Piekarnia z kramem

i wielkim ogrodem, mam zaraz do sprzedania. Cena kupna 2200 tal. Zgłoszenia przyjmuje właściciel **Józef Nabsdyk,** Żytnia per Kochlow.

OŻENEK! Panna 24 lat z majątk. 170,000 mk. z tego natych. 85,000 życzy sob. męża, solid. mężcz. **Ideal,** Berlin, Friedrichstr. 154.

Nowa fabryka poszukuje

podróżujących

agentów od sprzedawaczy w celu wprowadzenia w handel swych pierwszorzędnych pat. masowych artykułów. Zgłoszenia przyjmuje ekspedycya Wielkop. pod nr. 370.

Poszukuje od 15. 2. 08 samodz.

dyrekteryzy

J. HELINSKA, 376 skład stroji w Wągrówcu.

Do mego składu towarów kolonialnych, delikatesów i win poszukuje zaraz 429

UCZNIA

J. Wawrzyniak, plac Królewski 6.

Kucharz

samotny potrzebny od 1-go kwietnia. Zgłoszenia przyjmuje **Pałac Biezdrowo,** p. Wróblewo. 396

Maszyna do szycia, **kanapa** i rozmaite przedmioty do sprzedania. **Ul. Blüchera 9,** I piętro na lewo. 460

Dwóch czeladników ślusarskich przyjmie zaraz 414 **S. Tomaszewski,** Borek.

Spis książek nakładowych i w większej ilości nabytych
Drukarni i Księgarni nakładowej Fr. Chocieszyńskiego,
Poznań, ulica Posadowskiego nr. 39.

Dziełka różnej treści.

Co tylko wyszło dziełko
pod tytułem
Jak się nauczyć po niemiecku?
Praktyczny podręcznik do nauczenia się języka niemieckiego w krótkim czasie i bez pomocy nauczyciela, wraz z słownikiem polsko-niemieckim i niemiecko-polskim.

Kto chce się dobrze nauczyć mówić i pisać po niemiecku, ten niech kupi sobie powyższe dziełko.

Cena z franko przesyłką tylko 1,10 mk.
Poleca i przesyła odwrotnie Fr. Chocieszyński, Poznań — Posen.

Mały Przewodnik do pisania listów. Poznań 1905. Stron 64 Cena **20 fen.**

Mały
Deklamator Polski
Wybór
Bajek, Ballad, Legend, Poezyi historycznych
i t. d.
najznakomitszych naszych pisarzy stosownych do deklamacyi dla dzieci młodzieży i ludu.
Zawiera stron 64.
Cena **10** fen., **10** egz. **80** fen. **50** egz. **3,50** mk. **100** egz. **6** mk.
Mały Deklamator Polski nadaje się do rozszerzania pomiędzy ludem i dziatwą zamiłowania do czytania poezji ojczystej

Najnowsza rozmowa kwiatami, podręcznik dla serc kochających. Poznań, 1903. Str. 36. Cena **20** fen.

Nasze prawa pod zaborem pruskim. Zestawił Fr. Xaw. Tuczyński. Poznań, 1883. Stron 69. Cena **50.**

Co tylko wyszło w nowem poprawionem i powiększonem wydaniu
Gospodyni doskonała
czyli
Przepisy utrzymywania porządku w domu i zaopatrzenia go we wszystkie przyprawy, zapasy spiżarniane i gospodarskie, tudzież hodowania i utrzymywania krów, cieląt, świń, indyków, kur, kaczek, gęsi itd. co do utrzymywania owoców i jarzyn oraz tajemnice gospodarskie wedle sposobów najlepszych i najtańszych wypróbowanych przez doświadczone gospodynie, wraz z »Dodatkiem« zawierającym pranie i prasowanie bielizny, materyi kolorowych, firanek i t. d.
Cena 75 fen., z franko przesyłką 85 fen. Oprawne 1 mk., z fr. przesyłką 1,10 mk.

Potrawy z kartofli. Przepisy praktyczne i tanie przyrządzania wszelkich potraw z kartofli tak zwyczajnych jak i najwykwintniejszych. Poznań, 1903. Cena **50** f.

Co tylko wyszło w piątem poprawionem i powiększonem wydaniu:
Praktyczna kucharka.
Przepisy praktyczne i tanie przyrządzanie wszelkich potraw,
mięsiw, ryb, wędlin, sosów, zup, jarzyn, ciast zwykłych i wielkanocnych strucli, legumin, soków, kompotów, konfitur, galaret, tortów, lodów itd. zastósowane do potrzeb oszczędniejszej kuchni, wraz z dodatkiem zawierającym sposoby robienia kiszek i salcesonów, przygotowywania rozmaitych wódek, likierów i likworów, napoi dla chorych i przychodzących do zdrowia, z objaśnieniami jak ubierać stół jadalny na większe uroczystości i t. d.

100 obiadów zestawienie potraw na 3—4 osób od 1,50 do 2 marek.
Cena **1** mk., z fr. przesyłką **1,10** mk., z oprawą **1,25** mk., z fr. przesyłką **1,35** mk.

Podręcznik dla pszczelarzy, zawierający najważniejsze zasady, nauki i reguły pszczelnictwa, według 16 rozdziałów zestawiony przez B. Michaelisa, przełożył A. Chełmiński. Cena **30** fen.

Pszczoły w zimie. Obchodzenie się z niemi odpowiednio do ich natury i ich pielęgnowania. Tłomaczył A. Chełmiński. Str. 37. Cena **30** fen.

Pszczoły i bartnictwo w Polsce przez J. Lelewela. Wydanie II, Poznań 1903. Cena **50** fen.

* **Rozmowa znaczkami listowymi.** Książeczka dla zakochanych, a szczególniej dla narzeczonych, zawierająca tajemną korespondencyą znaczkami pocztowymi w stósownych wierszykach. Poznań, 1903. Cena **25** fen.

Dramata i komedye.

Dwaj roztargnieni, krotochwila w 1 akcie z niem. Aug. Kotzebuego, przerobiona przez L. i S. [wyborna i pełna humoru sztuka z popisowemi rolami dla 3 panów i 1 damy, nieoceniona rzecz dla teatrów amatorskich]. Poznań. Cena **80** fen.

Kapitan jakich mało. Fraszka sceniczna z czasów powstania 1863 r. przez J. S. Poznań, 1884. Stron 28. Cena **25** fen.

Przewodnik dla zakochanych, krotochwila w 1 akcie W. Simona. [Sztuka nadzwyczaj wesoła z doskonałemi rolami dla 4 panów i 2 dam]. Poznań, 1892. Cena **80** fen.

Szlachta czynszowa, komedyo-opera w 1 akcie przez Jana Nep. Kamińskiego. Poznań, 1890. Cena **80** fen.

Powieści i nowele

Bitwa pod Kirchholmem powieść historyczna z czasów Zygmunta III Cena **20** fen

Bliźnięta, czyli szkoła życia. Powieść przez Józefa Dzierzkowskiego Cena **50 fen.**

Boża chłosta, powieść histor. z czasów napadu Tatarów na Polskę w 1241 r. Cena **30** fen.
W powieści tej zgodnie z prawdą historyczną przedstawiony jest napad Tatarów na Polskę, bitwa pod Lignicą i śmierć księcia Henryka Pobożnego, syna św. Jadwigi.

Czarnoksiężnika czarnego węgrza, czyli Wigilia św. Andrzeja. Cena **50** fen.
Bardzo zajmująca powieść z lat dawnych

21 dni w zasypanej studni Cena **25** fen.

Historya cennej perły czyli pożarci przez rekiny. Z życia poławiaczy pereł Cena **20** fen.

Hołd pruski, powieść historyczna z czasów Zygmunta Starego. — **Król Tułacz,** powieść historyczna z czasów Stanisława Leszczyńskiego. Poznań 1904, stron 84. Cena **60** fen.

Historyczno-humorystyczne obrazki z roku 1863. Napisał W. Z. Poznań, 1892. Cena **50** fen.

Lekarz obłąkanych, przez autora »Rodziny Lanquierów« i »Oddźwiernej z Affortville«, przekład z francuzkiego. Poznań 1896, str. 752. Cena egz. nieopr. **2,50** mk. opr. **3,00** mk.
Powieść autora francuzkiego, pełna dramatycznych zawikłań. Czyta ją się jednym tchem aż do ostatniej karty.

Miłość a pieniądz przez A. Milewską. Cena **50** fen.

Miłość braterska. Powieść historyczna z XV wieku przez. E z Kurowskich Puffke. Cena **80 fen.**

Najciekawsze powieści z Tysiąca i jednej nocy, czyli Opowiadanie sułtanki. — Wydanie II. Poznań 1893. Str. 175. Cena **75** fen. W zwyczajnej oprawie **1** mk., w ozdobnej oprawie **1,50** mk.
Zbiór ten starannie dobrany, zastósowany jest do pojęć ludu i młodzieży.

Na Krzyżówce, powieść z dawnych dziejów polskich przez Fr. Xaw. Tuczyńskiego. Wydanie II. Poznań 1902. Cena **75** fen.

Na przedmurzu chrześciaństwa, powieść historyczna z czasów Zygmunta III, Poznań 1902, str. 434. Cena **1** mk.
W obszernej tej powieści przedstawione są dzieje Polski za czasów Zygmunta III i klęska pod Cecorą, w której wódz Stanisław Żółkiewski utracił życie. Czyta się aż do ostatniej karty z niezmiernem zajęciem.

Na tle małego miasteczka. powieść przez A. Milewską. Cena **50** fen.

Pod jarzmem tureckiem. Cena **20** fen.

Pojata, córka Lizdejki, powieść historyczna z XIV wieku, napisał Feliks Bernatowicz. Poznań 1904, str. 102. Cena **60** fen.
Arcydzieło powieści polskiej, w opracowaniu dla ludu i młodzieży.

Pomiędzy niebem a ziemią czyli straszna noc w balonie. Cena **25** fen.

Powieści i podania wielkopolskie. Cena **20** fen.

Pisma
X. Kan. Krzysztofa Schmidta.

Tom I. **Sto najcelniejszych powiastek** (z obrazkiem). Cena **50** fen.
Tom II. **Węglarz z Walencyi. Leśna kaplica.** Cena **50** fen.
Tom III. **Wigilia Bożego Narodzenia.** Cena **50** fen.
Tom IV. **Henryś z Eichenfelsu. Gołąbek.** Cena **50** f.
Tom V. **Klasztor Kartuzów, Stokrotka.** Cena **50** fen.
Tom VI **Fernando.** Cena **50** f.
Tom VII. **Krzyżyk drewniany. Krzak róż.** Cena **50** fen.
Tom VIII. **Anzelmo w tureckiej niewoli.** Cena **50** fen.
Tom IX. **Lekarz cudowny.** Cena **50** fen.
Tom X **Genowefa.** Cena **50** f.

Pojedyncze tomy w oprawie zwyczajnej po **60** fen.
Cena wszystkich 10 tomów bez oprawy **4** mk., w oprawie tylko **5** mk.
Piękny podarek gwiazdkowy dla młodzieży.

Pustelnik z Czarnej Doliny, powieść z czasów konfederackich przez Fr. Xaw. Tuczyńskiego. Wydanie II. Poznań, 1903. Str. 208. Cena **75** fen.

Rozbójnik morski, powieść z czasów handlu niewolnikami w Ameryce. Wydanie II, Poznań 1902. Cena **30** fen.

Róża leśna. Powieść z życia Indyan amerykańskich. Napisał Fr Xawery Tuczyński. Cena **30** fen.

Skarb w jaskini. Powieść historyczna z XVIII wieku. Cena **60** fen.

Słomiany król, powieść historyczna z czasów bezkrólewia po Mieczysławie II. Poznań, 1903. Cena **80** fen.
Bunt Masława, jego pogrom oraz przybycie do Polski Kaźmierza Odnowiciela, przedstawione są niezmiernie interesująco w tej powieści,

Śmierć na dnie morza. Cena **10** fen.

Trąpia rzeka, powieść historyczna z drugiego najazdu szwedzkiego. Cena **60** fen

Trzeci Maj, powieść historyczna z czasów Stanisława Augusta (z ryciną), Poznań 1902. Cena **75** fen., z oprawą **1** mk.
Ostatnie chwile panowania Stanisława Augusta, obchód rocznicy wiekopomnej konstytucyi, wywiezienie biskupa Sołtyka przez Moskali, przedstawione są w tej powieści, toczącej się na tle życia mieszczan warszawskich.

Wąż swatem powieść z francuzkiego Cena **20** fen.

Wernyhora, wieszcz ukraiński, powieść z czasów buntów hajdamackich. Opr. Fr. X. Tuczyński. Poznań 1896, str. 152. Cena **75** fen.
Legendową postać Wernyhory przedstawia utalentowany autor z niezmierną siłą i prawdą. Zajmująca powieść dla ludu i młodzieży.

Wina i pokuta, powieść przez A. Wieniarskiego, Poznań 1901. stron 48. Cena **20** fen.

W morzu płomieni na stepach Ameryki. Poznań 1902, stron 36. Cena **30** fen.
Bardzo zajmująca powieść z życia Indyan.

W letargu, opowiadanie żywcem pogrzebanego. Poznań, 1903. Str. 42. Cena **30** fen.

Wskrzeszenie zmarłej. Cena **25** fen.

Zagłodzony w lochu powieść historyczna z czasów Kaźmierza Wielkiego z ryciną. Cena **30** fen.

Zbójcy w górach Kalabryjskich, powieść. Wydanie III. Poznań 1891. Cena **60** fen.

Z burzliwej chwili, powieść historyczna z XVIII wieku. Cena **60** fen.
Dla młodzieży naszej odpowiednia i nader zajmująca powieść, którą również i starsi z wielkiem zainteresowan. przeczytają.

Z wojen napoleońskich, obrazki i opowiadania żołnierskie przez Ad. Am. Kosińskiego. Poznań, 1903. Cena **1.00** mk.

Zbiorki krotofilne.

Aż do rozpuku, zbiór gawęd wesołych, opowiadań i powiastek. Poznań 1900. Cena **30** fen.
Zbiorek ten zawiera wiele humorystycznych opowiadań i powiastek, pobudzających do serdecznego śmiechu.

Bukiet najcelniejszych powiastek dla śmiechu i zabawy przez Xaw. Fr. Tucżyńskiego. Wydanie powiększ. Cena **40** f.

Co tylko wyszło:
Jan Gruchacz.
Jego osobliwe podróże na lądzie i morzu, oraz zabawne przygody, jakich w świecie miał bez liku i które swym przyjaciołom opowiadał
wydał ze starego szpargału
Agapit Obełgalski z Wichłaczewa.
Cena **40** fen.

Jan Gruchacz podróżuje po całej kuli ziemskiej, a nawet po księżycu, zwiedza wyspy, które nie istnieją, a wszędzie doznaje nadzwyczajnych przygód, które opisuje z takim humorem, iż i największego śledziennika do szczerego śmiechu poruszyć musi.

Dla każdego kto chce się uśmiać i zabawić!
Co tylko wyszło w piątem, powiększonem wydaniu dziełko **z pięknemi obrazkami:**
Kasper Pokraka
Sowizdrzał Polski.
Żywot największego figlarza jaki żył na bożym świecie.
Spisany przez
Fr. Xaw. Tuczyńskiego.
Książka ta opisuje wszystkie figle i dowcipy, jakie „Kasper Pokraka“ płatał w Smorgoniach, Warszawie, Brodach, Berdyczowie, Krakowie, Parchaniu, Żninie, Rogewie, Gałęzewie, Swarzędzu, Poznaniu, Skokach, Kiszkowie, Wągrówcu, Czarnkowie, Antoniewie, Bydgoszczy, Szaradowie, Wąsoszy, Ryczywole, Mosinie, Gostyniu, Borku, Krotoszynie, Pleszewie, Kościanie, Żerkowie, Grodzisku, Mielżynie, Gnieźnie, Koźminie, Kominie itd.
Wydanie obecne jest znacznie powiększone i zawiera stron **216,** a oprócz tego sześć pięknych obrazków.
Kto chce się serdecznie uśmiać i zabawić, tan niech kupi sobie to dziełko, a z pewnością nie pożałuje tego.
„Kasper Pokraka“ kosztuje bez opr. tylko **90** fen. z fr. przes. **1** mk., w opr. tylko **1,10** mk. z fr. przesyłką **1,20** mk.

O cudownej przemianie księżnej w szewcową (wierszem), Poznań 1902. Cena **10** fen.

Żydowska wojna, (jak żydzi wojnę prowadzili), Poznań 1902. Cena **10** fen.

Kalendarze.

Kalendarz Maryański na rok Pański 1908. Cena **60** fen.

Nowy Kalendarz Poznański polsko-katolicki na rok przestępny 1908. Cena **50** fen.

Co tylko wyszło
Mapa
Wielk. Księstwa Poznańsk.
zawiera wszystkie miasta, wsie, szosy, koleje, drogi, jeziora, rzeki i t. d. **Najdokładniejsza ze wszystkich. — Cena 1,10 mk.** z franko przesyłką,
Poleca i przesyła odwrotnie
Fr. Chocieszyński
Poznań — Posen.

Co tylko wyszło:
Najnowszy
Wielki Czarodziej.
Zbiór
najciekawszych i najwięcej zajmujących sztuk czarodziejskich, **niewymagających** nadzwyczajnych przyrządów, dla rozrywki i zabawy w kółkach domowych i towarzyskich, **z dodaniem nauki o brzuchomówstwie,** figli uciesznych, sztuczek karcianych, szarad i zagadek, oraz dowcipnych pytań i odpowiedzi z obrazkami.

Dziełko to zawiera 186 sztuk czarodziejskich itd., na długie wieczory zimowe jest prawdziwym skarbem rozrywek i uprzyjemniania czasu.
Jestto najobszerniejsze i najtańsze wydanie sztuk czarodziejskich.
Poznań, 1903. Str. 128.
Cena **50** fen., z oprawą **60** fen. porto **10** fen.
Poleca i przesyła odwrotnie
Fr. Chocieszyński.
Poznań - Posen.

Der kleine Rechtsanwalt.
Dziełko to w języku niemieckim zawiera dokładne wzorów dotyczące procesu cywilnego i karnego, jak bronić się przed sądem, jak skarżyć, jak ściągać pretensye od dłużników, jak można bez adwokata stąpić się przed sądem (o ile to jest dozwolone) w sprawach **cywilnych i karnych** wraz z wielu formularzami do skarg i t. d. dalej **obliczenie ile się płaci kosztów sądowych** itd.
Niezbędne dla każdego!
Cena **1,10** mk. z franko przesyłką.
Poleca i przesyła odwrotnie
Fr. Chocieszyński,
Poznań — Posen.

Briefsteller und Rathgeber
für
Schreiben an Behörden
von W. Ueberlacker
W dziełku tem podane są wzory i wskazówki jak pisać do wszelkich władz w sprawach **gminnych, budowlanych, policyjnych, procederowych, podatkowych, wojskowych, szkolnych, sądowych, pocztowych i kolejowych.**
Niezbędne dla każdego!
Cena **1,10** mk. z franko przesyłką.
Poleca i przesyła odwrotnie
Fr. Chocieszyński,
Poznań — Posen.

Co tylko wyszło:
Nowy Wielki
Sennik Egipski
czyli
wykład snów
według starożytnych rękopisów mędrców arabskich, magów chaldejskich i kapłanów egipskich z dodaniem wykładu snów rzeczy nowych zebrał
Wielki Morfeusz.
Cena tylko **50** fenygów, z fr. przesyłką **60** fen.
Poleca i przesyła odwrotnie
Fr. Chocieszyński,
Poznań — Posen.

Co tylko wyszło:
Nowa
Wielka Sybilla
zawierająca przeszło 70 odpowiedzi na wszelkie zagadnienia życiowe ułożone według najcelniejszych ksiąg kabały tycyańskich i astrologicznych z **dodaniem sztuki wróżenia z ręki, o znakach niebieskich** albo **konstelacyach planetarnych, o dniach, miesiącach i latach fatalnych oraz przepowiednie przyszłości za pomocą planet i znaków**
Cena z Gwiazdą szczęścia tylko **50** f.
Z fr. przesyłką **60** fen
poleca i przesyła odwrotnie
Fr. Chocieszyński
Poznań — Posen

Karty czarnoksięzkie
sławnego Bosco
czyli sztuka odgadywania myśli i przepowiadania każdej osobie ile ma lat, ile pieniędzy przy sobie, tudzież odgadnięcie każdej liczby imienia i przysłowia.
Gra towarzyska.
Miły sposób spędzania czasu w każdem towarzystwie.
Cena 30 fen., z franco przesyłką 35 f.,

Prawdziwe
karty wróżbiarskie
słynnej kabalarki Le Normand.
Wesoła gra towarzyska.
Karty te pięknie kolorowane w eleganckiej teczce, są takie same, jakiemi słynna kabalarka przepowiedziała wzniesienie się i upadek Napoleonowi I, wielu monarchom itd. Do kart tych dodane jest dokładne objaśnienie, jak ich używać.
Cena **75** f., z franko przesyłką **85** f.,
Kto nadeśle **1** mk. otrzyma obie te gry towarzyskie franco.

Co tylko wyszło!
Mała historya Polska
Wydanie siódme znacznie poprawione i z obrazkami ozdobiona
Cena tylko **80** fen. z przes. **90** fen.
Fr Chocieszyński
Poznań — Posen

Nuty!
Nuty na fortepian!
Wieniec
ulubionych melodyi narodowych
w łatwym stylu ułożonych na fortepian przez **K. Petersa.**
Zbiór ten zawiera najpiękniejsze nasze pieśni w pięknym i łatwym układzie.
Cena tylko **2,00** mk., z franco przesyłką **2,20** mk

Za 1,50 mrk.
!!! Nowość !!!
Ważne dla grających na fortepianie!
60 tańców
nowych i pięknych za **1,50** mrk. zawierających **31 walcy, 13 marszy, 3 galopady, 7 polek, 6 polek mazurek.**
Cena z fr. przes. tylko **1,70** m.

Za 1,50 mrk.
!!! Nowość !!!
Ważne dla grających na skrzypcach!
60 tańców
nowych i pięknych za **1,50** mrk. zawierających **31 walcy, 13 marszy, 3 galopady, 7 polek, 6 polek mazurek.**
Cena z fr. przes. tylko **1,70** m.

Nuty na fortepian !!!
101 tańców za 3 marki!!
na fortepian na **dwie ręce** w łatwym układzie, zawierających **44** walce, **21** marszy, **7** galopad, **10** polek, dalej polki mazurki, kontredanse, lansiery, gawoty itd. najznakomitszych kompozytorów.
Cena **tylko 3,20 mrk.,** z fr. przesyłką

Nuty na skrzypce !!!
101 tańców za 2 marki
na skrzypce w łatwym układzie, zawierających: **44** walce, **21** marszy, **7** galopad, **10** polek, dalej polski, mazurki, kondredanse, lansiery, gawoty i t. d. najznakomitszych kompozytorów.
Cena **tylko 2,20 mrk.,** z fr. przesyłką.

Na fortepian
Polskie tańce
zawierające najpiękniejsze utwory Moniuszki, Łady, **Lewandowskiego, Ogińskiego, Kontskiego, Osmańskiego, Hopeuska, Lipińskiego, Wizniewskiego, mazury, krajowiaki, polonezy, krakowiaki, polki, mazurki, galopady.**
Dwa tomy. Cena **3,20 mark.** z fran. przesyłką.

Polskie tańce
na skrzypce
zawierają najpiękniejsze **mazury,** polki, polonezy, galopy, **krakowiaki** i kujawiaki: **Moniuszki, Lewandowskiego, Ogińskiego, Łady Kątskiego, Osmańskiego, Lipińskiego, Wizniewskiego, Paderewskiego i t. d.**
2 tomy. Cena tylko 3,20 mk. z franko przesyłką.
Poleca i przesyła odwrotnie
Fr. Chocieszyński,
Poznań — Posen.

Najlepsza książka rolnicza dla mniejszych gospodarzy!
Gospodarz
Ignacego Łyskowskiego. Wydanie dziesiąte, poprawione, powiększone i do wymagań tegoczesn. zastósowane. Treść: 1. Rolnictwo. 2 Hodowla i choroby koni, bydła, owiec, trzody chlewnej i ptactwa. 3 Ogrodnictwo. 4. Pszczelnictwo. 5 Rozmaitości gospodarskie. — Stron 446 — Cena **1,60 M.** z fr. przesyłką **1,90 M.**

Piękne książki z obrazkami
dla dzieci i młodzież. w oprawie.
Jachowicz Stanisław. Upominek Bajki, nauczki, powiastki i różne wierszyki z 40 obrazk. Cena **1.20** mk.
Genowefa z 6 kolorowymi obrazkami Cena **80** fen.
Podarek dziatkom ku nauce i rozrywce z 45 ryc. **1.20** mk
Henryś i Gołąbek z rycinami **80** f. Na porto od książki **10** f.

Zamawiający raczą nadesłać na **porto** przy 1 lub książkach **10** fen., przy zamówieniu więcej książek bliżej jak 10 mil od Poznania **50** fen., dalej jak 10 mil **50** fen., poczem przesełka nastąpi odwrotną pocztą.

Nakładem i drukiem Fr. Chocieszyńskiego w Poznaniu. — Redaktor odpowiedzialny Jan Kasprowski w Poznaniu.